

Dobrý pastýř

Brněnský pravoslavný věstník

číslo 5

září 2004 l.p.

*Narození tvé, Bohorodice Panno,
radost zvěštovalo celému světu.
Neboť z tebe zasvitlo Slunce
spravedlnosti, Kristus Bůh náš,
jenž zrušiv kletbu dal nám
požehnání a překonav smrt
daroval nám život věčný.*

*(tropar svátku Narození
Přesv. Bohorodice)*

V blízkosti přesvaté Bohorodice

Svědectví mé je při Hospodinu, že kromě samotného Boha není ničeho na celém širém světě, co by bylo tolik naplněno Boží mocí a blahodati. Nikdo z lidí není schopen postihnout svým rozumem to, co jsem

spatřil. Vyznávám před Bohem: když jsem byl Janem – zářícím mezi apoštoly jako slunce na nebi – přiveden před tvář Přesvaté Bohorodice, prožíval jsem jen stěží popsatelný pocit. Před mýma očima se zaskvěla jakási božská záře. A zcela ozářila moji duši. Ucítíl jsem nádhernou, libou vůni, vůni nepopsatelných aromatů, a zmocnilo se mne takové nadšení, že ani mé churavé tělo, ani má duše nemohly snést těchto znamení a závdavků věčné blaženosti a nebeské slávy. Blahodať, jež z ní vycházela, vysílila nejen mé srdce, ale slábl i můj duch. A kdybych nebyl pamětliv Tvých ponaučení, milý můj učiteli Pavle, považoval bych ji za skutečného Boha. Myslím, že si nelze představit větší blaženost než tu, kterou jsem tehdy zakusil.

z listu sv. Dionýsia Areopagity apoštolu Pavlovi

**Mimořádná příloha k 80. výročí založení
brněnské farnosti: čtete od strany 17 !**

Drazí bratři a sestry v Kristu, milí čtenáři,

Slovo úvodem

není to příliš troulalé – věnovat 5. číslo *Dobrého pastýře* současně svátkům Zesnutí i Narození Přesvaté Bohorodice, jež slavíme v rychlém časovém sledu za sebou? Jak jen spojit hluboký zármutek z odchodu Boží Matky a nesmírnou radost z jejího příchodu na svět?

První odpověď můžeme najít v troparu Zesnutí: „*Rodíc, panenství jsi zachovala, při zesnutí svět jsi neopustila, Bohorodice.*“ V úvodu písně slyšíme o nepochopitelném tajemství Vtělení Božího Syna, jenž se z ní, Pramene čistoty, tělesně narodil. Význam Bohorodice zůstává nejprve jakoby skryt, kdesi v pozadí, což poukazuje na její hlubokou pokoru. O to větší radost se nás zmocní, když se dozvíme, že ani při svém zesnutí Bohorodice tento svět neopustila.

Druhá část troparu nám napovídá ještě více: „*Přešla jsi k životu, ó matko Života, a přimlouvami svými zbavuješ smrti duše naše.*“ Bohorodice odešla ke svému Synu, jenž vzal její duši a posléze i její tělo k sobě, na nebesa. Hospodin tak všem ukázal, jakou slávu si zasloužila ta, jež „nosila Nositele veškerenstva“, ta, jež má nyní moc přimlouvat se za naše duše.

Neméně významné svědectví o nebeském údělu Přesv. Bohorodice podává sv. archanděl Gabriel. Vzpomeňme, že právě tento Boží posel navštívil Přečistou Pannu v Nazaretě a na uvítanou ji pozdravil: „*Raduj se... Raduj se, blahodatí naplněná!*“ Po andělském pozdravu ji přivedl k prameni vody, kde jí zvěstoval, že se stane Matkou Syna Božího, tou, skrze niž bude obnoveno celé stvoření.

Uběhlo mnoho let, uplynul celý jeden lidský život, zasvěcený vroucí službě Bohu, a přichází stejný anděl, tentokrát v Jeruzalémě, a v ruce drží olivovou větvičku. Co znamenala tato ratolest, kterou předal anděl Bohorodici krátce před jejím zesnutím? Nepomíjející Boží péči i synovskou lásku k té, jež se stala vzorem ctnostného života všem křesťanům. K té, jež jako ušlechtilá oliva dala světu vzácný olej uzdravení – Spasitele Krista!

Svatí Otcové jednomyslně prohlašují, že „*podivuhodné bylo její rození, podivuhodné bylo i její zesnutí*“. Hořký pláč, jenž zaplavil oči apoštolů v okamžiku zesnutí Matky Boží, se rychle proměnil v radost – v radost z jistoty jejího věčného života i neustálé přimlavy za nás hříšné. Nechť nás všechny Přesvatá Bohorodice zahálí svým mocným ochranným rouchem a uprosí Krista z ní vtěleného, aby spasil duše naše. Amen.

V pravé Kristově lásce Váš Michal Dvořáček

**Nezahanbitelná zastánkyně křesťanů, neklamná orodovnice u Stvořitele,
nepřezírej hlasy modliteb hříšníků, ale dobrotivě pospěš ku pomoci nám.**

My s vírou tebe vzýváme: Přijmi modlitby a neodmítej prosby.

Bohorodice, vždy oroduj za ty, kteří uctívají tebe.

(kondak Prosebného kánonu k Přesv. Bohorodici, hlas 6.)

Přesvatá Bohorodice se narodila v době, kdy lidé stanuli na samé hranici mravního úpadku, kdy se jakákoli obroda jejich duchovního života zdála nemožnou. Nejmodřejší myslitelé té doby cítili a otevřeně hovořili o tom, že je třeba, aby Bůh sestoupil na tento svět, aby pozvedl víru člověka a nedopustil zkázu lidského pokolení. Syn Boží si přál přijmout lidskou přirozenost, aby spasil tento svět. Za svou matku si proto vybral Přesvatou Pannu Marii, jedinou důstojnou přijmout do sebe Pramen čistoty a svatosti a darovat mu lidské tělo.

O svátcích

Narození Přesvaté Bohorodice

(8./21. září)

Daleko od Jeruzaléma, v malém galilejském městečku Nazaretě, žili zbožní manželé Jáchym a Anna. Oba pocházeli z významných rodů, Jáchym z rodu proroka Davida, Anna z rodu prvního kněze Árona. Jelikož byli pokročilého věku a stále neměli vlastních dětí, velmi se rmoutili. Na bezdětnost bylo v židovském národě pohlíženo jako na Boží trest za spáchané hříchy, a Jáchym a Anna se proto stali terčem posměchu a nadávek ze strany svých nejbližších sousedů. Svatí manželé však neztráceli naději na Boží milosrdenství. Oba pevně věřili, že Bůh, u něhož je vše možné, může uzdravit neplodnost Anny i v jejím vysokém věku, podobně jako uzdravil neplodnost Sára, ženy patriarchy Abraháma. Společně dali Bohu slib, že dítě, které jim bude darováno, zcela zasvětit život v jeruzalémském chrámu.

Jednou, v den velkého svátku, chtěl Jáchym přinést chrámovou oběť. Kněz jej však pro jeho bezdětnost nepovažoval za hodného a oběť od něj nepřijal. Zkormoucen a zahanben uchýlil se Jáchym do pouště a dlouho se slzami volal k Hospodinu. Podle sv. tradice naší Církve se ukryl daleko v Judské poušti, na místě, kde dnes stojí pravoslavný monastýr ctihodných Chozevitů a kde již v dobách starozákonních nalezl útočiště pronásledovaný prorok Eliáš.

Jakmile se sv. Anna dozvěděla, co se přihodilo jejímu muži, hořce zaplakala, ale neprotřečila Hospodinu. I ona se modlila k Bohu, aby shlédl na její rodinu a obdaroval ji svou milostí. Prosby obou manželů byly nakonec vyslyšeny a archanděl Gabriel přinesl Jáchymovi a Anně radostnou zprávu, že jim Bůh sešle dceru, jež se stane matkou samotného Spasitele světa.

Přestože byly skráně obou manželů již ozdobeny šedinami, narodilo se jim dítě, jež nazvali „Marie“ (čes. „Paní“). Z posvátné tradice naší Církve se dozvídáme, že po narození Přesv. Bohorodice vystrojili spravedliví Jáchym a Anna velkou hostinu, na kterou byli pozváni vedle levitů a kněží také chudí a nemocní z celého okolí, aby všichni bez rozdílu oslavovali velkou Boží milost.

Narození Přesv. Bohorodice se stalo předznamenáním doby, kdy se začala naplňovat velká Boží zaslíbení o spásu lidského pokolení z otroctví ďábla. Touto událostí se člověku začalo přibližovat Nebeské království, království pravdy, pravé zbožnosti, dobrých skutků a nesmrtelného života. Matka „prvorozeného všeho stvoření“ se díky Boží blahodati stala matkou a zastánkyní všem nám, kteří se k ní utíkáme se synovskou důvěrou a s prosbami o pomoc.

O podivuhodném narození Přesv. Bohorodice, jejím neposkvrněném a bohumilém životě, o početí a přivedení na svět Božího Syna nacházíme předpovědi u mnoha starozákonních proroků. Praotec Jákob, syn Izákův, nám zjevuje obraz „žebříku“, jenž sahá od země k nebesům a jehož tajemný smysl odkazuje právě k Bohorodici, která spojuje zemi a vše, co je na ní, s Bohem (Gen. 28,12). Ezechiel o ní prorocky hovoří jako o „dveřích“, kterými prošel Hospodin, Bůh Izraele, aby navštívil a zbavil od zahynutí svůj lid (Ez. 44,2). Ústy moudrého krále Šalamouna promlouvá Bůh o stavbě „domu“ Boží velemoudrosti (Př. 9,1), jež osvití každého člověka, přicházejícího na svět (Jan 1,9). A je tu konečně známé Izaiášovo proroctví o narození Božího Syna z panny (Iz. 7,14) a mnohá další.

Sv. Otcové naší Pravoslavné církve vytvořili k počtě Přesvaté Bohorodice překrásné chvalozpěvy, oslavující v ní tu, jež je „nad cherubíny ctěnější a nad serafíny bez přirovnání slavnější“, jež se stala živým Božím chrámem, „nebeskou branou, skrze niž prošel Kristus na tento svět, aby spasil duše naše“. Sv. Jan Damašský hovoří o tom, že „nynější den narození Přesvaté Bohorodice je svátkem nesmírné radosti, zasahující do všech končin země, neboť prostřednictvím Bohorodice se celé lidské pokolení obnovilo a zármutek pramatky Evy se proměnil v radost“. Poslechněme si na závěr jiného svatého básníka Ondřeje Krétského, který ve svém Slově ke svátku Narození Přesv. Bohorodice píše:

„Světlé a zjevné sestoupení Boha k lidem musí mít radostný počátek, který k nám uvádí veliký dar spásy. A právě takový je dnešní svátek, jehož počátkem je narození Bohorodice a završením sjednocení Slova s tělem. Jde o nejslavnější ze všech zázraků, jenž je neustále zvěstován, a přitom zůstane vždy nepopsatelný a nepostižitelný. Čím méně je pochopitelný, tím

více se odkrývá, a čím více se odkrývá, tím méně je pochopitelný... A proto dnešní den, naplněný takovou Boží blahodatí, první mezi svátky, jež slavíme, zjevuje světlo panenství, a splétaje věnec z neuvadajících květů duchovní zahrady sv. Písma, přináší radost všemu stvoření. (...)

Po vyhnání z ráje začali všichni dávat přednost pozemskému před nebeským, a tak nezbyvala žádná naděje ke spáse, kromě zásahu shůry. Ani přirození, ani psaný zákon, ani plamenná kázání proroků nebyly s to uzdravit naši nemoc. Nikdo nevěděl, jak vyléčit lidskou přirozenost a jakým prostředkem ji pozvednout k její prvotní důstojnosti, dokud neráčil sám Tvůrce všeho Bůh odkrýt nám jiný, harmonický a nově uspořádaný svět, dokud nezničil pradávnou jizvu hříchu, jenž zrodil smrt, a dokud nám nedaroval podivuhodný, svobodný a dokonale život skrze naše obnovení ve křtu Božského zrození. Jak by k nám však proniklo toto velké a přeslavné dobrodiní, jež je v takovém souladu s Božími zákony, kdyby se nám Bůh nezjevil v těle, nepodřídil se zákonům přírody a neuvolil se přebývat s námi způsobem, který je znám jen jemu? A jak by se to vše mohlo vyplnit, kdyby tajemství nenašlo před tím služebníci v čisté a neposkvrněné Panně, která v sobě usídlila Neusídlitelného, podle zákona, jenž převyšuje zákony přirozenosti? Cožpak to mohla dokázat nějaká jiná žena kromě té jediné, jež byla vybrána ze všech pokolení Tvůrcem světa? (...)

A proto chudí i bohatí, mládenci i panny, starci s dítkami, kněží i levité – všichni vespolek oslavme nyní památku Bohorodice, Matky Boha a Prorokyně, z níž vyšel Prorok, předzvěstovaný Mojžišem (Deut. 18, 15), Kristus Bůh, jenž Pravda jest. Amen.“

připravil m. d.

**Ó přeslavný zázraku! Královna nebe i země,
svatými našimi předky vzývaná,
dosud ochraňuje zemi Moravskou
a s láskou kráslí ji obrazy své tváře.
Ó přemocná Vládkyně, upevňuj i v časech budoucích
Pravoslaví v zemi Moravské
zázraky a milostí svou na věky. Amen.**

„...přítomnost pravoslavné kultury na území Evropské unie je velmi důležitým momentem...“

**rozhovor s vysokopřeosvíceným vladykou Kyrillem,
metropolitou smolenským a kaliningradským**

K oslavám 25. výročí vzniku Zastupitelství Ruské pravoslavné církve v Karlových Varech a pěti let od vysvěcení chrámu sv. Jiří v areálu ruského velvyslanectví v Praze přicestoval dne 2. července do České republiky významný představitel Ruské pravoslavné církve, metropolita smolenský a kaliningradský Kyrill, předseda Oddělení vnějších církevních vztahů Moskevského patriarchátu. V průběhu svého pětidenního pobytu v ČR se vladyka Kyrill setkal s nejvyššími představiteli naší církve, metropolitou Nikolajem a arcibiskupem Kryštofem, navštívil na Pražském hradě prezidenta Václava Klause, vedl rozhovory s kardinálem Vlkem a dalšími státními a náboženskými představiteli naší republiky.

5. července, v den státního svátku sv. Cyrila a Metoděje, zavítal metropolita Kyrill též na Moravu, aby uctil posvátná místa spojená s misijní činností svatých soluňských bratří. Vzácný host se nejprve zúčastnil ranní Božské liturgie v brněnském pravoslavném chrámu sv. Václava, po jejímž skončení promluvil k přítomným věřícím o významu misijního díla slovanských věrozvěstů a o potřebě zachování pravoslavné duchovní tradice ve sjednocující se Evropě. Vřelými slovy pozdravil metropolitu představený brněnského chrámu prot. Josef Fejsak a na modlitební památku mu předal částku ostatků sv. mučednice Ludmily. Z Brna se vladyka Kyrill vydal do jihomoravských Mikulčic a s upřímným zájmem prošel klasickým prohlídkovým okruhem tamního velkomoravského památníku. Po návratu do Brna byl pro metropolitu připraven slavnostní oběd v hotelu Slavia, kde se setkal se členy brněnské pravoslavné farnosti a mládeže. V odpoledních hodinách uskutečnil ještě krátkou návštěvu památníku bitvy u Slavkova a slavkovského zámku. Během náročného dne si metropolita Kyrill našel čas i na zodpovězení několika otázek Dobrého pastýře:

Navštívil jste dnes, drahý vladyko, mikulčický areál velkomoravských vykopávek. Jak na Vás zapůsobilo toto místo, tak drahé srdci každého českého a moravského pravoslavného křesťana?

Navštívit Mikulčice jsem zamýšlel už dlouho. Většinou příliš neplánuji svůj budoucí život, ale přišla chvíle, kdy jsem si řekl, že se do Mikulčic musím podívat. A jsem rád, že k tomu došlo právě v den státního svátku svatých Cyrila a Metoděje a že jsme se mohli ráno pomodlit na bohoslužbě v pravoslavném chrámu. Návštěva Mikulčic na mě učinila hluboký dojem,

mohl jsem se dotknout naší historie, počátku pravoslavlí zde na Moravě a u Slovanů vůbec. Pozoruhodné je i to, že na těchto svatých místech mohou dnes pravoslavní sloužit Božskou Liturgií.

Rádi bychom se zeptali, jaká úcta je sv. Cyrilu a Metoději prokazována v současném Rusku.

Památka svatých bratří byla na Rusi vždy zachovávána, jejich svátek se slaví 24. května podle nového stylu, tj. 11. května podle stylu starého. Před nedávnem se tento den stal v Rusku Dnem slovanského písemnictví a kultury, a je to jediný církevní a současně státní svátek. V tento den probíhají veliké oslavy v každém krajském městě, v každém eparchiálním středisku. Například v mém městě, ve Smolensku, vychází po Božské Liturgii křížový průvod k památníku sv. Cyrila a Metoděje, který se nachází na ulici nesoucí jejich jméno. Průvodu se účastní několik tisíc lidí: studenti vysokých a středních škol, vojenské akademie, duchovenstvo, věřící... je to velkolepá událost v životě města. Větší či menší oslavy probíhají ve všech krajských centrech, jedno z nich bývá vždy vybráno jako „hlavní město oslav“. Celonárodní oslavy připravují každý rok společně ministerstvo kultury a Posvátný synod ruské Církve. Můžeme tedy říci, že památka sv. Cyrila a Metoděje je živá jak v ruské církvi, tak ve společnosti.

Jsou-li jména sv. Cyrila a Metoděje v dnešním Rusku dobře známá, jak je to se známostí někdejší metropole Velké Moravy, Mikulčic? Říká jméno „Mikulčice“ něco současnému Rusovi?

V roce 1973 proběhla v Moskvě výstava věnovaná mikulčickým vykopávkám. Seznámila s Mikulčicemi ruskou inteligenci, vědce, historiky i ty, kteří se o historii zajímají. V širším měřítku je to ovšem jméno neznámé. Ví se jen, že nedaleko od Brna se nacházejí místa svázaná se sv. Cyrilem a Metodějem... Proto se budu všemi silami snažit, aby se Rusko s tímto jménem seznámilo. Vždyť je to místo, kde se můžeme skutečně dotknout epochy svatých bratří a jejich díla.

Jistě jste slyšel o roznicích mezi pravoslavnými a katolíky, pokud jde o centrum Velké Moravy. Zatímco katolíci tvrdí, že metropole ležela na místech dnešního Velehradu nebo Starého Města, drží se pravoslavní „mikulčické teorie“...

Vím, že existují různé výklady, různá chápání historie. Avšak i tehdy, v době svatých bratří, existovaly názorové rozdíly mezi Konstantinopolí a Římem. Na místech spojených s dílem sv. Cyrila a Metoděje jsem si kladl otázku, co se vlastně tehdy stalo. Vždyť Cyril a Metoděj náleželi k jediné, nerozdělené Církvi. Jak to, že byli pronásledováni? Proč museli cestovat do Říma, aby byla potvrzena pravověrnost jejich díla? Proč byl sv. Metoděj po návratu z Říma dokonce uvězněn? A proč byli po jeho smrti z Moravy vyhnáni jeho žáci? Vždyť to vše probíhalo v rámci jediné, nerozdělené Církve! Jak odpovědět na tyto otázky? I když byla tehdy Církve nerozdělená bohoslovecky a dogmaticky, došlo už ke kulturnímu rozdělení; došlo k němu

mnohem dříve, než nastalo reálné rozdělení církví. Ke kulturnímu rozdělení dochází vždycky, když se jedna kultura snaží ovládnout druhou. Například dnes se západní, sekulární, humanistická kultura snaží ovládnout celý svět, včetně tradičních kultur. Myslím, že každá snaha o kulturní ovládnutí se setkává s odporem, budí obrannou reakci. V 9. století se latinské duchovenstvo snažilo využít Moravu – jako pole své aktivity – k rozšíření své kultury. Toto kulturní „tažení na východ“ narazilo na cyrilometodějskou misi. A Cyril a Metoděj byli prohlášeni za nepřátele, přestože v rámci své kultury a jejím prostřednictvím hlásali téhož Krista. Z těchto faktů bychom měli vyvodit určité závěry do budoucna, zvláště pro sjednocující se Evropu. Nesmí existovat jakákoli jediná kulturní dominance. Ničili se jiné kultury, je to vždy špatné a zasévá to semena nepřátelství. Aby nebylo nepřátelství mezi lidmi, je nutné respektovat všechny kultury. A v tomto smyslu je pro mě přítomnost pravoslavné kultury na území Evropské unie velmi důležitým momentem. Evropská unie je povinna podporovat přítomnost Pravoslaví na svém území.

Nedávno vyšlo 4. číslo našeho pravoslavného časopisu Dobrý pastýř. Jaká je podle Vás, drahý vладыko, úloha takového časopisu? Čemu bychom se měli hlavně věnovat, na co zaměřit svou pozornost?

Měli byste seznamovat svůj národ s pravoslavím, s jeho historií, kulturou a životem. Myslím, že dnes to není složité: můžete získávat informace z internetových stránek, včetně stránek Moskevského patriarchátu¹. Musíte být z jedné strany informativním časopisem a seznamovat lidi se životem současného pravoslaví, ale z druhé strany je velmi důležité, abyste mládeži pomohli pochopit, že pravoslaví zde není ničím importovaným, ale že je vašemu národu vlastní, že je zde přítomno od počátku vašich dějin.

otázky kladli md a jč

Modlitba je radost duše! Jestliže nemáš čas, aby ses pomodlil, padni na kolena a zvolj: „Hospodine, přijmi má vroucí slova jako mou chválu a vděčnost Tobě a vyslyš mne nedůstojného!“ A učíš tak s pocitem vroucí oddanosti Bohu, s pocitem člověka, který i přesto, že s modlitbou spěchá, snaží se aspoň na malý okamžik zcela oddat svému Stvořiteli. Vždyť důležité není trvání modlitby, ale její horlivost, a horlivost přece nemůže trvat příliš dlouho, dokonce ani u dokonalých svatých, kteří si Boha nade vše zamilovali. Začneš se modlit jako odsouzený hříšník, a odejdeš jako omilostněný. Modlitba vynáší člověka ze země na nebe!

(schiigumen Sáva)

1 Z internetových stránek Ruské pravoslavné církve: www.mospat.ru, www.sedmitza.ru, www.pravoslavie.ru (pozn. red.).

Postrádal-li český národ ještě na počátku 10. století zářných příkladů křesťanského života uzešlých z jeho vlastního středu, pak je právem našel

v osobnostech sv. kněžny Ludmily a jejího vnuka, sv. knížete Václava. Pohnuté životy obou světců, vyplněné horlivou oddaností Kristu a jeho Církvi a zakončené mučednickou smrtí, snesly se jako světelný oblak na celou naši zem i další země slovanské, ve kterých účta k těmto českým svatým zapustila silné kořeny. Obráťme nyní pozornost k životní pouti velké světice, jež po svém obrácení a přijetí svatého křtu přiváděla ke Kristu národ nábožensky lhostejný, světem své víry zaplašovala temnotu bludu a rosou svých modliteb jako prvosienka pravého jara zavlažovala a nadále křísí víru v našich srdcích. Svatá mučednice a kněžna Ludmila, pros Boha za nás!

Životy svatých

Svatá mučednice a kněžna Ludmila

(svátek 16./29. září)

Svatá kněžna Ludmila pocházela ze srbského kmene Pšovanů, sídlícího na území dnešního Mělnicka. Narodila se kolem roku 860 jako dcera knížete Slavibora. Sotva patnáctiletá byla provdána za knížete Bořivoje z rodu Přemyslovců, prvního historicky doloženého českého panovníka, který s ní zplodil tři syny a jednu dceru. Podobně jako kdysi z národa moabského přišla žena zvaná Rút, z jejíhož potomstva povstal slavný izraelský král David, povolal Bůh i svatou Ludmilu z národa pohanského, aby se stala babičkou slavného křesťanského knížete Václava.

Mladý kníže Bořivoj našel duchovní útěchu a poučení v otevřené náruči moravského arcibiskupa Metoděje a spolu se svou ještě mladší chotí přijal z jeho rukou svatou tajinu křtu. Během krátkého života musel první český křesťanský kníže odvážně čelit mnohým nepřítelům nové víry mezi svými soukmenovci v Čechách. Když ve svých třiceti šesti letech poručil duši Pánu, ujal se vlády jeho syn Spytihněv, po jehož smrti usedl na knížecí stolec další Bořivojův syn Vratislav, otec svatého Václava.

Po svém obrácení svatá Ludmila horlivě napodobovala svého muže v náboženství křesťanském, každodenně slzami zkrápějíc své líce za to, že kdysi uctívala pohanské modly. V mnohém podobná císařovně Heleně, zakládala za života Bořivoje i za vlády jeho a svých synů křesťanské chrámy a shromažďovala slovanské kněze a kleriky. Zůstávala přitom věrná obřadu

slovanskému, zavedenému sv. Cyrilem a Metodějem. Protože nikdy nezapomínala na milosrdenství, jež jí prokázal Hospodin, stala se sama milosrdnou „matkou chudých, nohou chromých, okem slepých, vlídnou utěšovatelkou sirotků a vdov“ (Job 29,15). Své jmění rozdávala ubohým a s láskou se ujímala opuštěných a nešťastných.

Po třiatřiceti letech vlády skonal Ludmilin syn Vratislav a jeho místo zaujal její vnuk Václav, tou dobou ještě chlapec. Božím řízením byl nezletilý panovník spolu se svým bratrem Boleslavem svěřen péči blahoslavené Ludmily. V její blízkosti nabýval vedle moudrosti čerpané ze slovanských knih též moudrosti životní, jejíž příklad mohl spatřovat právě v osobě této pokorné ženy.

Nepřítel lidského pokolení, ďábel, však přispěchal i nyní, neboť nemohl snést, že zbožná služebnice Boží Ludmila vynikala tolika přednostmi. Popudil proti ní vlastní snachu Drahomíru, manželku zesnulého Vratislava, původem z pohanského slovanského kmene Stodoranů. Drahomíra pojala nenávisť ke sv. Ludmile a takto se o ní radila se svými rádci: „Proč má být ona mou paní? Zahubím ji, zdědím všechno, co má, a budu neomezeně vládnout.“ Ctnostmi ozdobená Ludmila se však dozvěděla o jejích pro radných úmyslech a pravila své snaše: „Netoužím vládnout a nepřejí si mít ani sebemenší část tvé moci. Naopak žádám, abys mi dovolila nerušeně sloužit Bohu až do skonání mých dní.“

S těmito slovy opustila Ludmila Pražský hrad a uchýlila se na hrádek Tetín. Nikým nerušena začala se tu utvrzovat ve znalosti božských věcí a se vzrůstající horlivostí prokazovala dobrodíní chudým. V předtuše svého budoucího umučení povolala k sobě na Tetín zbožného kněze Pavla a vybídla ho, aby sloužil svatou liturgií. Toho dne se upřímně vyzpovídala před tváří Nejvyššího Soudce, milostivého Hospodina, a posílila se přijetím drahocenného Těla a oživující Krve Kristovy. Oděna zbraněmi víry, vytrvávala na modlitbách, poroučejíc svou duši jedinému Bohu.

Zlá předtucha se vyplnila: mstivá Drahomíra poslala své nejhorší a nejdravější velmože Tunnu a Gomona s tlupou na Tetín, aby vykonali podlý čin. Po setmění rozrazili ukrutníci hradní bránu, vylomili veřeje Ludmiliny komnaty a vtrhli dovnitř. Když je kněžna spatřila, pravila: „Bratři, proč jste přišli s takovou zuřivostí? Cožpak jsem vás nevychovala jako vlastní syny a neobdarovávala jsem vás zlatem, stříbrem a drahocennými rouchy? Dopustila jsem se na vás snad nějaké křivdy, povězte mi!“ Zločinci však nedbali jejich mírumilovných slov, stáhli ji s lože a vrhli na dlažbu. S pláčem je poprosila: „Zadržte, bratři, maličko, aspoň než dokončím svou modlitbu!“ a s rukama rozepjatýma se modlila k Pánu. „Zapřísahám vás, bratři, setněte mne!“ – tak zněla její poslední prosba, vyřčená v touze po přijetí koruny mučednické. Neblázň katané ji nevyslyšeli, vložili na její hrdlo provaz a zardousili ji. Stalo se tak o první hodině noční ze soboty na neděli, dne 16. září roku 920. Oddané služebnici Kristově bylo tehdy jedenašedesát let. Plným právem jí přísluší vytoužená koruna mučednická, neboť jasně praví Písmo svaté: „Ať jakoukoli smrti spravedlivý zastížen bude, duše jeho bude občerstvena.“ (Knihy Moudrosti 4,7).

Kněží a poddaný lid se po nelidském zločinu rozprchlí porůznu do úkrytů, ve snaze zachovat si holý život. Když vrazi odešli, lidé se s bázní vrátili a pohřbili ctihodné tělo kněžny Ludmily podle křesťanského zvyku. Hroudě zemské se navrátilo to, co je smrtelné, avšak to, co smrti nepodléhá, její drahocenná duše, byla přijata v nebi anděly.

Drahomíra se spolu se svými podlými velmoži zmocnila Ludmilina majetku a začala neomezeně vládnout. Nestalo se tak ovšem z Boží milosti, a jak se praví v Evangeliu, „všichni,

kteří se meče chopí, mečem zahynou“ (Mat. 26,52). Z touhy po bohatství vznikla smrtelná nenávist mezi kněžnou Drahomírou a bezbožnými Tunnou a Gomonem. Kněžna nakonec dala oba bratry honit jako divou zvěř, až přišli oba o život pozemský i posmrtný. Její strašná zuřivost se obrátila i proti jejich potomkům, jež v jediném dni zahubila od nejmladšího po nejstaršího.

U hrobu nejblaženější mučednice Ludmily se Božím řízením začaly dít podivuhodné zázraky. Ze samotného náhrobku se linula zázračná vůně, jež svou líbezností překonávala všechny vonné látky. Před zrakem přítomných probleskovala u jejího hrobu v nejhlubší noční temnotě nevyssvětlitelná světla loučí a svící, planoucích nebeskou září.

Když se o těch divech dozvěděla její vražedkyně, se zlým úmyslem poslala na Tetín několik svých sluhů a poručila jim, aby nad hrobem blažené Ludmily vystavěli baziliku. Nový chrám byl zasvěcen archandělu Michaelovi, aby zázračná znamení nebyla přičítána zásluhám blažené mučednice, nýbrž tomuto vůdci nebeských mocností. Navzdory tomu přicházelo na posvátné místo množství poutníků, aby s bázní uctívali mučednický skon svaté kněžny Ludmily, a stáli se tu svědky mnoha přeslavných zázraků.

Na svatost své babičky se brzy rozpomenul i zbožný kníže Václav. Po prolití mnoha slz a po poradě s kněžími a dalšími zbožnými muži vyslal na Tetín poselstvo s příkazem, aby důstojným způsobem převezli do Prahy kosti nebo alespoň prach z těla svaté kněžny. Poslové se tedy vypravili na místo, aby vykonali příkazy svého pána. Jakmile však shledali, že náhrobní deska, již byly velebné ostatky přikryty, se již zčásti rozpadla hnilobou, ostýchali se ji nadzvednout a chtěli hrobku co nejdříve zavřít.

**Zanechavši temnotu modloslužby
a s horoucí láskou přijavši světlo
pravoslavné víry Kristovy, zjevila
jsi se, svatá Ludmilo, jako hvězda
jitřní a světlem svatosti své den
pravé bohoúcty v české zemi jsi
započala. Matko chudých,
podpora ochromených,
světlo slepých, utěšitelko
zarmoucených, rosou modliteb
svých před Hospodinem zavlaž
milostivě srdce lidu svého,
ve víře netečná a zarmoucená,
a zjasnivši oči naše, nedejž nám
zahynouti od nepřátel našich.**

(tropar sv. Ludmile, hlas 1.)

Proti jejich záměru se postavil oddaný Ludmilin kněz Pavel: „*Nikterak se nestane, jak říkáte, nýbrž jak vám poručil kníže! Naleznu-li jen prach zetlelého těla, vyzvednu jej.*“ Ostatní souhlasili a desku zvedli. Vtom se však dřevo prolomilo a kněz Pavel se i s hlínou propadl na tělo nebožky. Ihned povstal, odklidil hlínu a našel Ludmilino svaté tělo – nezpráchnivělé a neporušené, uchráněné jakéhokoli rozkladu. S jakou radostí vzdávali všichni díky Bohu, když byly přesváté ostatky vyzvednuty z hrobu, zahaleny do drahocenných tkanin a postaveny na místo před oltářem! Zakrátko se již ubíralo poselstvo s tělem svaté kněžny zpět k Pražskému hradu. Tělo blažené služebnice Boží Ludmily bylo nalezeno ve středu dne 19. října 925 ve dvanáct hodin. Do Prahy je pak s velkým jásosem přenesli

v pátek 21. dne téhož měsíce.

Ještě než poselstvo se svatými ostatky dorazilo k branám města, spěchali služebníci, aby radostnou novinu oznámili knížeti Václavovi. Nalezli ho ještě spícího, ihned však vstal, odebral se do chrámu a vzdal vřelé díky Kristu za tak veliké dobrodíní. S rozedněním svolal Václav kněžstvo a zástup věřících a s obrovským průvodem se vydal jezdcům v ústřety. Za zpěvu žalů a duchovních písní byly svaté ostatky i se svými nosiči vyzdvíženy na ramena davu a vneseny do chrámu sv. Jiří, zbudovaného ještě knížetem Vratislavem. Tělo blažené Ludmily bylo vystaveno před oltář, aby všichni věřící i nevěřící viděli, že je zachováno neporušené, bez jakékoli úhony. Každý se mohl přesvědčit, že Ludmilino tělo, vlasy i šaty vypadají tak, jako by byla svěťice pohřbena právě toho dne. Národ se jednomyslně shodl na tom, že je hodna veškeré chvály a pocity.

Avšak jakmile začali s kopáním hrobu, objevila se ve vykopané jámě voda. Usoudili tedy, že je to místo nevhodné pro Kristovu služebnici. Jáma byla tedy znovu zasypána a schrána se vzácnými pozůstatky umístěna nad ní: všichni vyčkávali na Boží zásah.

Po čase vypravil kníže Václav posly k řezenskému biskupu Tutonovi, aby se s ním poradil, co konat. Tuton odpověděl slovy sv. Pisma: „Země jsi a v zemi se navrátíš, prach jsi a v prach se obrátíš“ (Gen. 3,19) a nařídil tělo odevzdat zemi a vyčkat až do druhého příchodu Kristova; sám totiž nebyl zcela přesvědčen o svatosti mučednice Ludmily. Nato se kníže pokorně obrátil na biskupa a snažně ho prosil, aby ráčil zavítat do Prahy, sám tělo pochoval a vysvětil baziliku, která doposud neměla biskupského svěcení. Biskup Tuton poslal jen svého spolubiskupa, který nejprve vysvětil chrám sv. Jiří a po šesti dnech dal uložit do země svaté Ludmilino tělo. A tu se stala podivuhodná věc: na místě, kde se dosud objevovala voda, se po příjezdu biskupa a vysvěcení baziliky již neukázala. Tak byla svatá Ludmila pohřbena s největším požehnáním jako ta, již spolu se všemi svatými přísluší místo po pravici Kristově.

Další zvláštní zázrak se udál v den prvního výročí přenesení svatých ostatků. Podle křesťanského obyčeje se u hrobu svaté mučednice

shromáždilo množství kněžstva. Modlitba již byla skončena a všichni zasedli ke stolu, aby svá těla osvěžili pokrmem. Tu se objevil před vchodem do baziliky jeden hošík, celý pokrivený zhoubnou nemocí, a začal vzývat zásluhy vzácné paní Ludmily a velebit moc Kristovu. Rázem byl zázračně napřiměn a plně navrácen tělesnému zdraví. Mnozí vzdávali Kristu Bohu chválu za to, že skrze svou služebnici projevil svou božskou moc.

Svatost a zázraky provázely úctu k naší české ženské svěřici po celá staletí. „Spravedlivý nepohne se na věky, ale v paměti bude žít věčně,“ zpívá žalmista David (Ž 112,6), a jeho slova platí beze zbytku i pro sv. Ludmilu. Nic na tom nezměnily ani krušné časy, v nichž měla být posmrtná památka české svěřice násilně potlačena. Záhy po velkém schismatu v roce 1054 byl západní, tedy latinskou církví zcela zakázán nejen slovanský obřad, ale vše, co bylo spojeno s východním křesťanstvím. Vztahovalo se to přirozeně i na stoupence cyrilometodějského směru v Čechách. Proto i sv. Ludmila – jako zastánkyně východního obřadu, ctěná v té době jak na východě, tak na západě – měla nyní upadnout v zapomnění. Je zaznamenáno, že sám pražský biskup Heřman (1099 – 1122), Němec z Lotrinska, když se v jeho přítomnosti jedna česká šlechtična zmínila o svaté Ludmile, prý vykřikl: „Nemluv, paní, o její svatosti!“ Šlechtična tedy biskupa vyžvala, aby prověřil zkouškou ohně Ludmilin závoj. Oheň mu nijak neuškodil a svatost kněžny Ludmily byla zázračně potvrzena. O neporušenosti závoje se ostatně mohli přesvědčit i archeologové, kteří na počátku 20. století zkoumali hrob české kněžny, a konečně i návštěvníci výstavy Střední Evropa v roce 1000, jež proběhla na počátku 21. století v areálu Pražského hradu.

Ostatky sv. mučednice Ludmily se v současné době nacházejí za železnou ohrádkou v boční apsidě baziliky sv. Jiří na Pražském hradě.

Brzy po přenesení ostatků kněžny Ludmily z Tetína do Prahy a pravděpodobně ještě za života sv. Václava byl sepsán staroslovanský život a umučení kněžny Ludmily. Toto vůbec první literární dílo vzniklé na území Čech, sepsané knězem slovanského obřadu (snad přímo knězem Pavlem), mělo sloužit předně k propagaci její svatosti. Ve své původní, slovanské formě se nezachovalo a dnes známe jen jeho zkrácený výtah v podobě tzv. Prologu o sv. Ludmile, nalezeného na Rusi, kam se úcta ke sv. Ludmile šířila již v 10. století. Českého srdce se bolestně dotýkalo, že mělo být připraveno o svou velkou svěřici, a proto byla záhy po slovanském životě sepsána i latinská obrana její úcty a později i tzv. Kristiánova legenda o životě a umučení sv. Václava a jeho babičky Ludmily.

Rozpomeň se, ó země česká, jak drahocenným darem jsi byla obdařena, jak jasnými paprsky jsi ozařována, jak mocná ochránkyně svou přímlovou tě podporuje! Rozpomeň se a pochopíš, k jak nesmírné radosti a veselí se ti naskytuje příčina. Ať všechny tvé chrámy světlé tento velký svátek, ať srdce plesá ve svatém jásetu, ať se kněží i věřící lid, staří i mladí, bohatí i chudí radují z této sváteční nádherly! Ať se otevrou ústa kazatelů ke cti a chvále bohabojné kněžny, o jejíž svatosti nás poučily božské zázraky! Vždyť šířitelka víry a matka slovutná, svatá Ludmila, mučednice a kněžna česká, s láskou se u Boha přimlouvá za nás všechny, kteří ctíme její blaženou památku.

*podle slovanského Prologu, latinských legend
a dalších pramenů zpracoval M.D.*

Raduj se, počátku zázraků Kristových, vrcholku jeho přikázání. Raduj se, žebří nebeský, po němž sestoupil Bůh, moste, převádějící ze země do nebe. Raduj se, andělů přeslavný dive, poražení zla přezalostné. Raduj se, jež jsi Světlo nadpřirozeně porodila, jež jsi způsob narození žádnému nezjevila. Raduj se, mudrců vědění převyšující, rozum věrných osvěcující. Raduj se, Nevěsto panenská.

(z Akathistu Přesv. Bohorodici)

O úctě ke svaté mučednici Ludmile v Rusku

„Když přemýšlel blažený Boris o umučení sv. Nikity a utrpení sv. knížete Václava,“ zatoužil sám po takovém blaženém údělu: těmito slovy nás zpravuje dávný vypravěč o mučednickém konci sv. knížat Borise a Gleba. Máme tu důkaz, že již za sv. Vladimíra bylo na Rusi známo vyprávění o zavraždění sv. Václava a sv. Ludmily a již tehdy byla v ruské církvi uctívána jejich památka.

Ludmila („lidem milá“) je jedním z nejrozšířenějších ženských jmen na Svaté Rusi. Život sv. Ludmily, pokorné vyznavačky Kristovy nezměrné trpělivosti až do samotné smrti, znají nejen všechny nositelky jejího jména, ale všichni pravoslavní křesťané: v „Životech svatých“ sv. biskupa Dimitrije Rostovského najdeme ke dni 16. září podrobný popis událostí jejího svatého života i mučednické smrti.

Nejdůležitějším životním úkolem sv. Ludmily byla výchova vnuka sv. Václava. Blažená kněžna si toužebně přála, aby se stal především upřímným křesťanem, a mladý Václav jí splácel její péči tím, že byl dobrotivý, mírný, skromný a žil v tělesné i duševní čistotě.

Sv. Ludmila dnes dává velmi cenný příklad všem ruským pravoslavným ženám. Ženám, které se rozhodují, že budou své děti vychovávat v křesťanské víře, navzdory nepřátelskému, pohanskému prostředí na ulicích, v dopravních prostředcích a občas i doma. V tomto životním poslání jim ukazují cestu svatí mučedníci, a mezi nimi i blažená Ludmila, kterou lidská zloba odsoudila k smrti za její věrnost Kristu, lásku k vlasti a výchovu svatého vnuka Václava, jenž usedl na knížecí trůn po poradě se svou babičkou.

Jméno „Ludmila“ najdeme i v seznamu ruských novomučedníků a vyznavačů poslední doby. Památka této světice připadá na 15. září podle starého stylu – svátku svého nebeského Anděla ochránce se tedy zde na zemi nedožila o jediný den. Jméno svaté Ludmily, kněžny české, nosí na Svaté Rusi prostí věřící, inokyně, monašky i igumeny (představené ženských klášterů).

V Moskvě se nachází zastupitelství Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku. Nejen tam, ale v mnoha dalších farních chrámech a monastýrech lze spatřit ikony sv. Ludmily s částčkami jejích svatých ostatků. Patří k nim např. monastýr sv. Jana v Sankt Petěrburgu či moskevský chrám Zesnutí Přesv. Bohorodice v Kosinu. Posledně jmenovaný je za tento vzácný dar zavázán protojereji Josefu Fejsakovi, jenž při jedné ze svých cest do Moskvy věnoval místní farnosti ikonu sv. Ludmily s částí ostatků.

Do chrámů, kde se nachází její ikona nebo částčka ostatků, spěchá v den památky sv. kněžny Ludmily veliký počet jejích jmenovkyň, aby se pomodlily ke své nebeské ochránkyni, vyprosily si u ní pomoc ve svém křesťanském poslání a přijaly sv. Tajiny Kristovy.

Natalja Fed'ko
(pravoslavná farnost v Kosinu, Moskva)

Výklad Božské liturgie (1. část)

Liturgika

*Svatá liturgie je bezesporu nejdůležitější křesťanskou bohoslužbou, skutečným středobodem celého duchovního života pravoslavné Církve. Všechny ostatní církevní obřady slouží buď jako příprava k liturgii, anebo z ní přímo či nepřímo vycházejí. Liturgie však není jen bohoslužbou uprostřed jiných bohoslužeb, nýbrž především **mystériem, tajinou**. V jejím průběhu totiž zaznívají nejen modlitby a písně na oslavu Boha, ale je přinášena tajemná nekrvavá oběť za spásu lidstva a věřícím je pod způsobou chleba a vína podáván právě Tělo a pravá Krev našeho Pána Ježíše Krista. Přijímání sv. Eucharistie znamená „sjednocení Boha s námi, naše zbožštění, posvěcení, plnost blahodati, osvícení, odehnání všeho zlého a darování všelikého blaha...“ (sv. Simeon Soluňský).*

Svatou tajinu Eucharistie, jež je uskutečňována při každé Božské Liturgii, ustanovil sám náš Pán Ježíš Kristus na Velký čtvrtek, v předvečer svého utrpení a smrti na kříži. Na závěr poslední, *tajenné večeře*, konané v jednom z domů jeruzalémského Sionu, vzal Spasitel chléb, požehnal jej, rozlomil a dal apoštolům se slovy: „**Vezměte, jezte, to jest Tělo mé, kteréž za vás lámáno jest.**“ Poté vzal kalich s vínem, opět jej požehnal a podal apoštolům, řka: „**Pijte z něho všichni: to jest Krev má nového zákona, která se za vás a za mnohé vylévá na odpuštění hříchů.**“ Když apoštolé přijali Svaté Dary, přikázal jim Spasitel, aby tuto tajinu vždy konali: „**To číňte na mou památku.**“ (Mat. 26, 26-28; Mk. 14, 22-24; Luk. 22, 19-20; I. Kor. 11, 24)

Věrní přikázání svého Pána, konali apoštolé sv. Eucharistii podle jeho příkladu a naučili tomu všechny křesťany. V období raného a pronásledovaného křesťanství se ke slavení Eucharistie (neboli „lámání chleba“, jak obřad nazývají Skutky apoštolské) scházeli věřící každodenně, většinou v soukromých domech. Bohoslužebný řád liturgie byl předáván ústně a křesťané se všechny modlitby a posvátné písně učili nazpaměť. První písemné záznamy a výklady apoštolské liturgie pocházejí sice již z konce 1. století, avšak jako celek nebyl obřad zapsán po celá první staletí. Postupem času byla liturgie obohacována o nové a nové modlitby, zpěvy a posvátné úkony, a tak vznikly v různých místních církvích specifické formy liturgie.

Když na počátku 4. století definitivně ustalo pronásledování křesťanů a Církev vkořčila do

slavné epochy všeobecných sněmů, vyvstala potřeba sjednotit existující obřady a vnést do slavení liturgie jednotu. Důležitého úkolu se ujali dva ze tří „světových učitelů a hierarchů“, **sv. Basil Veliký** (+ 379) a **sv. Jan Zlatoústý** (+ 407). První z nich zapsal, zkrátil a ke všeobecnému užívání předložil liturgii palestinsko-syrskou, známou pod jménem liturgie sv. apoštola Jakuba. Konstantinopolský patriarcha sv. Jan Zlatoústý ji pak o něco později znovu přepracoval a provedl ještě výraznější zkrácení. Obě vzniklé liturgie – sv. Basila Velikého a sv. Jana Zlatoústého – se díky autoritě svých autorů, svatých biskupů, postupně rozšířily po celém křesťanském Východě a pronikly i do zemí, jež přijaly křesťanskou víru z byzantské říše. Je bezesporu pochyby, že byly slouženy i na cyrilometodějské Velké Moravě a později v přemyslovských Čechách.

V současné době slaví pravoslavná Církev čtyři druhy liturgie. Jsou to 1) **liturgie sv. apoštola Jakuba**, jež se dosud tradičně slouží v ze-

mích Blízkého Východu; 2) **liturgie sv. Basila Velikého**, předepsaná na deset dní v roce, zejména o nedělích Velkého postu; 3) **liturgie sv. Jana Zlatoústého**, nejčastější v pravoslavné Církvi, neboť se slouží až na několik výjimek v průběhu celého roku. V období Velkého postu a předvelikonočního Strastného týdne je navíc sloužena 4) **liturgie předem posvěcených Darů**, jejíž autorství je připisováno římskému papeži sv. Řehoři Dvojeslovovi (Velikému, + 604).

Pro sv. Liturgii se užívá hned několika označení. Samotné slovo *liturgie* pochází z řečtiny a znamená „společnou službu“ (Λειτουργία – „společný“, έργον – „dílo“). Název poukazuje na to, že tajina sv. Přijímání je usměřující obětí Bohu za hříchy celého společenství věřících – živých i zesnulých. Podle tajiny sv. Přijímání (řecky Eucharistie, tj. „dikuvzdání“) bývá i liturgie nazývána *Eucharistií*. U slovanských národů se mimo to vžil označení *Obědňá*, protože jde o bohoslužbu slouženou v dopoledním čase, před obědem.

Pravoslavnou liturgii lze slavit po všechny dny roku kromě středy a pátku syropostního týdne, všedních dní Velkého postu a Velkého pátku. V průběhu jednoho dne může být na jednom prestolu a jedním knězem sloužena pouze jedenkrát. V apoštolských dobách začínala se sv. liturgie – po vzoru poslední, tajemné večeře Spasitelovy – obvykle večer a završovala se až po půlnoci. Od počátku 2. století, kdy císař Traianus vydal zákaz jakýchkoli nočních shromáždění, se křesťané začali scházet k liturgii v čase před úsvitem. Od 4. století platí ustanovení, aby se liturgie konala ve dne, v době před obědem a s výjimkou několika dní v roce nikoli po poledni. Ve starověku byly po liturgii pořádány ještě tzv. *agapé* (hostiny lásky), při nichž jedli věřící ze zbylého chleba a vína, které byly přineseny samotnými křesťany ke slavení liturgie. Dnes nám tento zvyk připomíná rozdávání tzv. antidoru na samém konci obřadu.

Liturgie smí být vykonávána pouze ve vysvěceném chrámu, v němž se nachází stabilní prestol a tzv. antimins (lněný či hedvábný šátek, na němž je zobrazen Spasitel, jak je kladen do hrobu; do horní části antiminsu je vřita část

ostatků některého světce-mučedníka na památku prvokřesťanských liturgií, jež se sloužily na hrobech mučedníků). Jen v mimořádných případech může být liturgie sloužena i mimo chrám, avšak se zvláštním souhlasem biskupa a vždy na řádném antiminsu.

Právo vykonávat liturgii má pouze kanonicky vysvěcený kněz či biskup. Protože je liturgie „společným dílem“, pravoslavná Církev nedovoluje, aby ji kněz sloužil sám, bez věřících, jen tiše a pro sebe. Pod vedením svého pastyře by se na ni měli scházet všichni členové církevní obce, včetně kojenců a malých dětí, kteří se již ode dne křtu plně účastní liturgického Přijímání. *Vždy všichni a společně* – takové je tradiční pravoslavné chápání Božské liturgie.

Bohoslužebný postup liturgie sv. Jana Zlatoústého i sv. Basila Velikého se dělí do tří částí:

proskomidie, při níž se připravuje viditelná stránka liturgické oběti z darů přinesených věřícími, tj. z chleba a vína;

liturgie katechumenů („ohlášených“), jež se skládá z přípravných modliteb, čtení a zpěvů před vykonáním sv. tajiny. Název připomíná skutečnost, že ve starověku mohli být na této části obřadu přítomni i „ohlášení“, tj. ti, kteří se připravovali ke křtu;

liturgie věrných, v jejímž průběhu je již vykonána samotná sv. tajina. Ve starověku se jí mohli účastnit pouze „věrní“, tj. pokřtění, kteří měli právo přistoupit k tajině sv. Přijímání.

1. ČÁST BOŽSKÉ LITURGIE: PROSKOMIDIE

Název „proskomidie“ (řec. přinesení) nám opět připomíná dobu starověkých křesťanů, kteří měli ve zvyku přinášet chléb, víno a vše potřebné k vykonání liturgie. Samotný **chléb** při ní používaný se nazývá obdobně: **prosfora** (řec. přínos, dar). Jde o kulatý pšeničný chléb, který se skládá ze dvou částí, připomínajících dvě přirozenosti Ježíše Krista – Božskou a lidskou. Na vrchní části prosfory je zobrazen kříž s nápisem **IC XC NI KA** („Ježíš Kristus vítězí“). K vykonání liturgie používá pravoslavná Církev *chléb kvašený* (řec. άφρος), neboť jej použil i sám Pán Ježíš Kristus při tajemné večeři na Velký čtvrtek. K proskomidii se užívá pět prosfor na památku

Spasitelova zázračného nasycení mnohatisícového zástupu pěti chleby. Liturgické **víno** musí být hroznové, červené barvy, aby připomínalo barvu krve. Do vína se přilévá voda jako připomínka toho, že z proboděného boku ukřižovaného Spasitele vytekla krev a voda.

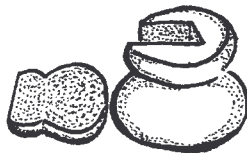
Když se kněz a diákon se všemi usmíří a náležitě připraví ke slavení sv. liturgie, stanou spolu před zavřenými královskými dveřmi oltáře a čtou tzv. *modlitby vchodu*. Poté vcházejí do oltáře, oblékají se v nejslavnostnější bohoslužebná roucha a umývají si ruce: *Umyj v nevinnosti ruce své a přistoupím k oltáři tvému, Hospodine...* Pak již oba přistupují k **žertveníku**, přípravnému stolu v severní části oltáře, na němž se koná vlastní proskomidie.

Po úvodním požehnání vezme kněz **první prosforu** a svatým **kopím** (nožikem v podobě kopí) na ní třikrát učiní znamení kříže se slovy: *Na památku Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista*. Z této prosfory vykrojí kněz tzv. **Beránka**, tj. její střední část ve tvaru krychle, přičemž pronáší slova proroka Izaiáše: *Jako ovce k zabítí veden jest. A jako beránek nevinný... neotvírá úst svých*. Zbylá část první prosfory se nazývá **antidor** a bude rozdána věřícím v samém závěru liturgie. Beránka kněz nyní položí na **diskos** (kulatou misku s podstavcem) a křížem jej nařízne se slovy: *Obětuje se Be-*

ránek Boží, který snímá hříchy světa, za světa život a spásu. A připomínaje si probodnutí boku Spasitele, zabodne kopí do chleba a praví: *Jeden z vojínů kopím bok jeho probodl a hned vyšla krev a voda*. Nato vlévá diákon do kalicha víno smísené s vodou.

Podle zvyku prvotní Církve, jejíž věřící při myšlence na Krista vždy vzpomínali na jeho nejbližší, vyjímá kněz z **druhé prosfory** částěčku za Přesvatou Bohorodici a z **třetí prosfory** devět částěček za svaté: Jana Křtitele, proroky, apoštolů, biskupy, mučedníky, ctihodné, nezištné lékaře, bohorodiče Jáchyma a Annu a svatého biskupa, jehož liturgie se toho dne slouží. Ze **čtvrté prosfory** kněz vykrajuje částěčky za živé, mimo jiné za ty, kteří jej o to požádali, nebo za jejich blízké. Když vyjme z poslední, **páté prosfory** částěčky za zesnulé, vrátí se ještě jednou ke čtvrté prosfoře, aby vykrojil částěčku za sebe sama: *Rozpomeň se, Hospodine, i na mne nehodného, odpusť mně všechny hříchy úmyslné i neúmyslné*. Všechny vykrojené částěčky klade kněz na diskos a obklopuje jimi Beránka.

Na závěr proskomidie požehná kněz kadi-dlo, okouří jím **hvězdici** (asteriskus) a postaví ji na diskos nad Beránka a ostatní částěčky. Na diskos a kalich pak položí trojici pokrývek, zejména tzv. **vzduch** (aer). Okuřuje předložené dary a modlí se k Hospodinu, aby je požehnal

prosfora Beránka

za Bohorodici

za svaté

za živé

za zesnulé

a rozpomněl se na ty, kteří je přinesli, na ty, za něž byly přineseny, i na něj samého, aby byl učiněn hodným vykonávat svaté božské Tajiny. Doplňme, že v průběhu proskomidie je v chrámu žalmistou (či žalmisty) čtena 3., 6. a někdy i 9. hodinka.

Jak patrně, posvátné předměty, modlitby a úkony proskomidie v sobě nesou hluboký symbolicko-mystický význam. Podle některých interpretů upomíná celá proskomidie na Kristovo narození a jeho počáteční život. Prosfora, z níž se vykrajuje Beránek, má představovat Přesvatou Bohorodici, jež tělesně porodila Spasitele světa. A tak jako uplynula vskytu a nepozorovaně léta Spasitelova dětství, koná se i proskomidie polohlasem, za zavřenými dveřmi ikonostasu a zastřenou oponou.

Podle jiných autorů je symbolický obsah proskomidie širší: diskos připomíná jak betlémskou jeskyni, tak Golgotu; hvězdice představuje betlémskou hvězdu i Kristův kříž; pokrývky – pleny, do nichž bylo zavinuto narozené Dítě, ale i pohřební plátno ze Spasitelova hrobu; příprava Beránka – soud, utrpení a smrt Ježíše Krista atd. Shromáždění částeček kolem Beránka na diskosu symbolizuje celou Boží Církev na nebesích i na zemi, jejíž hlavou je sám Pán Ježíš Kristus. Okuřování kadidlem představuje neviditelnou přítomnost Svatého Ducha, jehož blahodať je udělena v tajině sv. Přijímání. Zdá se tedy, že v symbolice proskomidie se propojuje a tajemně prolíná mnoho důležitých událostí ze života našeho Spasitele i jeho Církve, událostí, jež vedly ke spáse padlého lidského rodu.

sestavil jč

***Z jaké příčiny, proč máme tyto dary (tj. chléb a víno) přinášet Bohu jako prvotiny života? Proto, že Bůh nám za tyto dary dává život. (...) Přikázal nám, abychom přinášeli chléb a víno, a odměňuje nás za to chlebem a kalichem věčného života. (...) Přikázal nám, abychom pod způsobou toho, co udržuje náš dočasný život, přinášeli to, prostřednictvím čehož nám daroval život věčný (hovořím o jeho životodárném Těle a Krvi), abychom dostali život za život, věčný život za život dočasný, aby blahodať měla povahu odměny, aby nezměrné milosrdenství v sobě obsahovalo i jistou míru spravedlivosti – aby se naplnil výrok:
„Vložím své milosrdenství na váhy.“***

sv. Nikolaos Kabasilas

Při modlitbě nikdy nespěchejte. Modlitba konaná se spěchem Hospodina zarmucuje. Každé svaté slovo je velikou tvořivou silou. Každé slovo modlitby nás přibližuje Bohu. Snažte se získat návyk k modlitbě, obzvláště k neustálé modlitbě. Někteří lidé mne žádají, abych se pomodlil za jejich otce, dceru, bratra a sestru, ale sami se vůbec nesnaží modlit a přenechávají to vše báťuškovi. Je třeba, aby se každý modlil též sám. Víte, jak těžce je někdy duchovnímu otci? Vždyť bere na svá bedra část hříchů člověka, za kterého se modlí...

(schiigumen Sáva)

Mimořádná příloha Dobrého pastýře k 80. výročí založení brněnské farnosti 1924 - 2004

Úvodní slovo správce farnosti

Milí bratři a sestry,
v letošním roce slaví pravoslavná církevní obec v Brně 80. výročí své existence. Jde bezesporu o velice krásné jubileum, zvažíme-li pohnutou historii naší farnosti. Nezměrnou zásluhu na jejím vzniku má blahé paměti o. Václav Ševčík a svatý mučedník vladyka Gorazd. Otec Ševčík nám spolu s aktivními věřícími brněnské farnosti, obzvláště nezapomenutelnou sestrou Pravomilou Studenou, postavili nádherný chrám, který se stal ozdobou pravoslavné víry a církve ve městě Brně.

Již krátce po založení farnosti byl zorganizován jeden z nejkvalitnějších sborů v Brně, v němž zpívali významné osobnosti města, jako např. brněnský starosta Tomeš se svou chotí a mnozí další.

← *Svěcení základního kamene v r. 1930*
↓ *Brněnský chrám po dokončení v r. 1931*

Velkou zkouškou prošla naše církevní obec během 2. světové války. Gestapo tehdy nechalo farnost zavřít, duchovní otec Jaroslav Rosák byl odveden na nucené práce do koncentračního tábora a mnozí naši farníci byli popraveni v Kounicových kolejích.

Náboženský život byl obnoven až po válce, kdy se otec Rosák vrátil z koncentračního tábora a znovu neúnavně organizoval duchovní život brněnské farnosti. Věřící se však dlouho netěšili: přišel únor 1948 a církev pozbyla své náboženské svobody. Nastal úpadek duchovního života, věřící se po dlouhou dobu obávali účasti na bohoslužbách.

Postupnou obnovu církevního života naši farnosti lze zaznamenat až po roce 1989. Chrám se začíná naplňovat věřícími jak české, tak jiné národnosti a do obce spontánně přicházejí mladí lidé, kteří zde nacházejí především intenzivní duchovní zájem, živou víru a posvěcení.

K hlavním stavebním počínům počátku 90. let patří stavba zvonice s baptisteriem, v němž přijímají mnozí mladí i starší věřící svatou tajinu Křtu a stávají se pravoslavnými křesťany. I chrámový pěvecký sbor získává nové členy a bohoslužebný řád nabývá postupně své duchovní krásy. Svátky Velikonoce – světlého Kristova vzkříšení – odkrývají dlouho utajenou sílu Pravoslaví v naší zemi. Na Paschu se zaplňuje věřícími nejen chrám, ale i jeho bezprostřední okolí. Duchovní radost je cítit z každého věřícího člověka, který přichází do chrámu.

Při farnosti byla založena též Svatová-

lavská hudební škola, v níž dosud studovalo na sto malých žáků pod vedením zkušených učitelů. Farnost začala postupně pracovat i literárně a vedle překladatelské činnosti našla mezi sebou i nadšenou mládež, která založila brněnský pravoslavný věstník s názvem „Dobrý pastýř“. Vedle hudební a literární činnosti je třeba uvést též činnost pravoslavného filmového klubu, jenž především o velkých svátcích seznamuje věřící s bohatou krásou pravoslavné duchovnosti.

Na sklonku r. 2003 mohla být díky štědrým darům věřících uskutečněna rozsáhlá rekonstrukce vnější stavby chrámu včetně pozlacení kopule a taktéž byl opraven církevní dům na Úvoze 62.

Jako duchovního správce mne naplňuje nesmírnou radostí zejména rozmanitá aktivita naší mládeže, která se spolupodílí na vytváření aktivního duchovního života při různých událostech a aktivitách naší farnosti. K nim patří v neposlední řadě též poutní zájezdy, zaměřené na poznávání pravoslavných svatyní na Ukrajině, Podkarpatské Rusi, v Rusku, Francii, Řecku či ve Svaté Zemi.

Při takto významném jubileu můžeme zvolat spolu s prorokem Davidem žalmická slova: „Toto je den, který učinil Hospodin, radujeme se a veselme se z něj!“

Přeji Vám všem, drazí bratři a sestry v Kristu, požehnanou duchovní radost od Hospodina, která nás bude každodenně provázet v našem osobním i duchovním životě.

*V Kristově lásce
Váš duchovní otec Josef*

Raduj se, jež jsi protiklady sjednotila, jež jsi panenství zachovala.
Raduj se, skrze niž odpuštěno jest přestoupení, skrze niž otevřel se Ráj.
Raduj se, klíči království Kristova, naděje blah věčných.
Raduj se, Nevěsto panenská.

(z Akathistu Přesv. Bohorodici)

Každé výročí nám na jedné straně připomíná nezvratné plynutí času, na straně druhé svědčí o přetrvávající lásce k osobnostem, na jejichž nadšeném úsilí a díle nyní stavíme.

Nejinak je tomu i v případě 80. výročí založení naší farnosti, které si v těchto dnech připomínáme a slavíme. Abychom docenili význam často nadlidské práce některých jejích významných osobností, musíme stanout uprostřed chrámu, jenž byl jejich přispěním postaven, otevřít knihu, již zasvětili často celý svůj život, anebo rozmlouvat s pamětníkem, který stál při zrodu farnosti a nyní vydává dlouho ukrývané svědectví. Nahlédněme tedy nejprve do kroniky naší farnosti, již začal psát památného roku 1924 bratr František Jakubíček.

Z historie pravoslaví v Brně

Nesnadné začátky pravoslaví v Brně aneb Jak povstala naše farnost

Počátky pravoslavné organizace v Brně sahají vlastně až k prosinci roku **1920**, kdy brněnská náboženská obec tehdejší Církve československé uspořádala v Besedním domě přednášku dr. Karla Farského. Nově vznikající národní Církev československá se brzy po svém počátku stala rodnou dcerou Srbské pravoslavné církve, od níž přijímala kanonickou poslušnost. Tento vztah byl stvrzen vysvěcením prvního novodobého českého biskupa pravoslavného, pozdějšího mučedníka sv. Gorazda. V Československé církvi však nakonec převážil silný radikální proud, který odmítl pravoslavnou orientaci a strhl na svou stranu většinu dosavadních členů. Rozkol v nové církvi se projevil zákonitě i v Brně, a tak byli zdejší přesvědčení zastánci pravoslaví, věrní svému arcipastýři Gorazdovi, nuceni vystoupit z Československé církve a založit novou brněnskou náboženskou obec pravoslavnou. V jejich čele tehdy stojí nezapomenutelný duchovní Václav Ševčík.

Jedno sto korun českých tvořilo tehdy první hmotnou rezervu, ke které postupně přibývaly další. Bylo třeba zabezpečit prostory ke konání bohoslužeb, jež se vůbec poprvé konaly dne **14. září 1924** v Besedním domě v Králově Poli a později byly přesunuty do místnosti lycea na Husově třídě. První sv. liturgie byla sloužena duchovním o. Rezkem z Olomouce a účastnilo se jí asi sto osob. Další věřící rychle přibývali. Mezi hlavní pilíře brněnské farnosti patřili od počátku o. Ševčík, dr. Soldát, br. Zezula, br. Petržilka, sestra Studená aj. Ti všichni a mnozí další se nesmazatelně vepsali do historie naší farnosti.

Začala usilovná práce, směřovaná k zajištění základních liturgických, duchovních i materiálních potřeb farnosti, v neposlední řadě bohoslužebného zpěvu. V roce **1925** byla ustanovena rada starších, v jejímž čele stanul dr. Soldát. Intenzivně se spolupracovalo i se zástupci ruského pravoslaví v Brně, jejichž sbor často zpíval při církevních obřadech brněnské obce. Začaly se konat bohoslužby, panychidy za zemřelé, přednášky o pravoslaví a postupně i sbírky na budoucí chrám, zbudovaný až v roce 1931. Jak

podotýká sám spisovatel naší kroniky p. František Jakubiček, „začátky byly těžké: majetek sestával z bohoslužebných nádob a rouch a kancelářského zařízení, které jsme museli při odchodu ponechat církvi československé (...) Bylo proti nám bojováno pomluvami, tiskem i ústně, že jsme zaostali, že jsme se odcizili ideálům husitským a českobratrským apod.,“ dodává náš kronikář.

V roce **1926** bylo dospělých členů brněnské obce jen 148 a dětí 29. Ve stejný rok se do Brna vrátil pozdější druhý duchovní o. Petr Kauer, jenž studoval více než 12 měsíců pravoslavnou teologii v Jugoslávii na pozvání Jeho Přeosvícenosti vладыky Dositeje nišského. Postupně přibývalo bohoslužebných rouch, liturgických nádob a dalšího farního vybavení díky finančním darům sestry Studené, sester Sonnevendových a Homolových, sestry Tesaříkové, Tomanové a mnoha dalších. Ruské Bratrstvo ctihodného Sergije Radoněžského zapůjčilo naší obci Pláštěnici a trojitý svícen k bohoslužbám a ještě toho roku zpívalo spolu s brněnským sborem při slavnosti pravoslavné Paschy.

V roce **1927** bylo věřících pravoslavné obce v Brně už 251 a příjem na dani náboženské činil 12.742 Kč. V témže roce se sbormistrovské funkce ujal Petr Žerděv, ruský vysokoškolský student, s odměnou 100 Kč měsíčně. 19. června navštívil naši farnost vладыka Gorazd a sloužil slavnostní archijerejskou liturgii spolu s duchovním o. Ševčíkem a o. Nerudou z Kounic. Koncem r. 1927 se čeští pravoslavní zúčastnili též archijerejské liturgie pražského vладыky Sergije, který navštívil zdejší obec ruských emigrantů. S vладыkou Sergijem sloužili o. Ševčík, o. Vaněk, o. Neruda a další kněží.

Rok **1928** byl poznamenán postupnými přípravami ke stavbě chrámu sv. Václava: docházelo k častým sbírkám, obec žádala město o vhodný poze-

Zleva: vладыkové Gorazd, Josif Bitolský a Sergij Pražský při vysvěcení chrámu

mek, byl vypracován první architektonický návrh chrámu. Ve stejném roce byla uskutečněna naší obcí veřejná přednáška dr. Soldáta, předsedy sboru starších, na téma „Jak mluví pravoslavný chrám k lidské duši“. Přišlo mnoho lidí, kteří se upřímně zajímali o pravoslaví. Žádost o stavební místo ke stavbě chrámu na ulici Kounicově u Městského soudu byla však, podobně jako předešlé žádosti, odmítnuta. Byla proto podána nová žádost o stavební místo na Špilberku.

V roce **1929** přislíbil ing. arch. Petr Levický vypracovat zdarma plán chrámu. Městská rada brněnská vydala souhlas s prodejem pozemku a stavbou chrámu, již měl provést stavitel Vladimír Slavíček. Česká pravoslavná církev společně oslavila 1000. výročí mučednické smrti sv. Václava. Byl založen Kroužek pravoslavné mládeže, který spolupracoval s hnutím ruských studentů a jenž se v pozdějších letech přetvořil v místní Besedu pravoslavné mládeže. K aktivitám spolku patřily i kursy ruštiny. Od roku 1924 bylo vykonáno 76 křtů, 40 svateb a 45 pohřbů. Na účtu ke stavbě chrámu bylo v té době 239 tisíc Kč. Největším finančním obnosem, který pokryl téměř polovinu výdajů spojených s výstavbou budoucího chrámu, přispěla nezapomenutelná sestra Pravomila Studená.

V roce **1930** se v Besedním domě v Brně konal koncert duchovních písní. Sál byl vyprodán, účinkovali sólisté, náš chrámový sbor, ale též mužský sbor ruské mládeže, jež řídil dirigent Žerděv. Akce se setkala s velkým morálním i finančním úspěchem. Dne 6. července byl položen základní kámen ke stavbě chrámu. Archijerejská sv. liturgie byla sloužena v improvizované kapli německého dívčího gymnázia na Husově třídě. Poté se věřící odebrali na Špilberk, kde byl za účasti mnoha hostů i zástupců různých církví položen a posvěcen základní kámen našeho chrámu ke cti sv. Václava. Čestného úkolu se ujal sám vladyka Gorazd. Položení základního kamene brněnského chrámu se stalo velkou událostí a svědectvím nezdolné životaschopnosti pravoslaví uprostřed našeho národa, v jehož historii mělo být několikrát vyhubeno cokoli, co připomínalo východní křesťanství.

První brněnský duchovní prot. Václav Ševčík se nového chrámu již nedočkal. 25. srpna, krátce po výkopových pracích na základu chrámu, byl stížen infarktem při procházce lesem...

*Otec **Václav Alois Ševčík** se narodil 28. září 1875 v Kněbicích u Boskovic. Vystudoval gymnázium v Brně a Litomyšli, teologii v Brně. 30. 6. 1899 byl vysvěcen na římsko-katolického kněze a ustanoven kaplanem v Příměticích, poté působil jako zámeký kaplan ve Velkém Losíně. Když se ve válečných letech začala v Brně tvořit Církev československá, byl mezi prvními členy a horlivě se zapojil do její práce. Navzdory dobrému zabezpečení v Československé církvi přešel r. 1924 k Pravoslaví, a vystavil tak svou rodinu nebezpečí. Pravoslaví nikdy nezradil a zůstal mu věrný až do smrti. Podle pamětníků zmáhal všechny překážky vždy klidně*

a s úsměvem. Ze všech sil pomáhal organizovat náboženskou obec brněnskou, byl činný literárně, psal články a učebnice, překládal. Ze svého skrovného příjmu podporoval stavbu chrámu, jejížž dokončení se již nadočkal. „Byl dobrým člověkem, dobrým pastýřem,“ vzpomíná na něj farní kronika, „všude oblíbeným a ctěným.“ Věčná mu paměť! Jistě by se dnes s námi radoval i pousmál.

„Pravoslavlí nemělo nikdy na růžích ustláno“

rozhovor se sestrou Rostislavou Urbanovou

Když jsem se na počátku prázdnin vydával do Střelice u Brna, kde měla paní Urbanová bydlet, nikdy by mne nenapadlo, že se záhy ztratím mezi tamními „klany“ Urbanů. Vystopoval jsem, že tu žijí celkem tři „urbanovské“ větve a z každé z nich dnes vyrůstají minimálně tři další výhonky. Už první setkání s domnělými příbuznými paní Urbanové mně doslova vyrazilo dech: „Naše babička už není mezi živými!“ Při druhém pokusu sklidila má zvědavost ještě příkrější odpovědi: „Milý pane, naše babička, ta zemřela už před více než třinácti lety.“ Když jsem se celý utmáčený a zklamaný vrátil večer do Brna, spoléhal jsem pouze na našeho o. Josefa. „Přece by mne neposílal k někomu, kdo už není mezi živými,“ říkal jsem si.

Koho jsem ve Střelicích tak usilovně hledal? Paní **Rostislava Urbanová**, rozená Ševčíková, dcera prvního brněnského duchovního, o. Václava Ševčíka, je jednou z posledních, ne-li vůbec poslední pamětniců počátků pravoslavné farnosti v Brně, včetně jejího založení v roce 1924.

Teprve druhé pátrání přineslo své plody, díky Boží prozívatelnosti a velkému přispění našeho brněnského kněze. Týdny plynuly a já se už už vzdával jakékoli naděje na setkání se sestrou Rostislavou. Otec Josef mě však opět (už pokolikáté?) nezapomenutelně překvapil. Jednoho dne zazvonil telefon a otec mi záhadně oznámil, že mám být odpoledne připraven: paní Urbanová nalezena! A skutečně, za pár hodin jsme se už vítali s paní Urbanovou na nemocničním pokoji a zdálo se nám, jako by k nám pravoslavným patřila odnepaměti. Jen na chvíli zaváhala, ale hned vzápětí rozpoznala bez sebemenší nejistoty rozzařenou tvář o. Josefa, se kterým se velmi dobře zná. Nakonec jsme se zcela přirozeně za-

čali ptát a předivo našeho bleskového interview se začalo odvíjet...

Dříve než se dáte do čtení záznamu našeho rozhovoru, představte si postavu drobné ženy v lehkém županu. Nejvíce vás zaujme její tvář, ozdobená rovnoměrnými vráskami, jež pamatují mnohé životní zvraty, a uprostřed ní drobné a stále živé oči, jimiž vás zvědavě pozoruje. Za jejími odpověďmi jistě vytušíte bystrou mysl, s níž si stále vzpomíná na dobrého vладыky Gorazda, ušlechtilou sestru Pravomilu a mnohé další osoby a události prvních let pravoslavlí v předválečném Brně.

Milá paní Urbanová, naše brněnská farnost nyní oslavuje 80. výročí svého vzniku. Rádi bychom se Vás jako poslední pamětnice zeptali, na co si z té doby nejvíce pamatujete?

Předně musím říci, že jsem mile překvapena vaší nenadálou návštěvou. A teď již k vaší otázce. No, byl to především vладыka Gorazd, na kterého nelze zapomenout a který se mi jako první vybaví v paměti. Vždy, když vладыka přijel do Brna, chodíval k nám návštěvy. Nespál u nás, bydlel v hotelu Slavia, ale často nás pak s mojí maminkou po smrti našeho otce navštěvoval. A pokaždé mi něco pěkného přinesl. Byl to takový strašně hodný člověk, víte?

A jak často jezdil vладыka Gorazd do Brna?

Na to si už bohužel nepamatuji, byla jsem tehdy přece jen malé dítě. Ale na vладыku si pamatuji velmi dobře, protože mně jako malé vždy něco přivezl a já jsem byla celá šťastná. Ach, vладыka, to byl tak hodný člověk. Jednou, když byla moje maminka spolu s dalšími věřícími a vладыkou Gorazdem na zájezdě v Jugoslávii – mám odtud fotografie – dostala od biskupa z jugoslávského Oplenace láhev královského vína. Nevíte,

co je to Oplenac? To je královská hrobka srbských králů. A tu láhev mám dodnes schovanou.

Víme, že po založení farnosti se bohoslužby ještě nemohly konat v chrámě, který byl postaven až později. Kde a jak se vlastně v Brně sloužilo?

Na počátku se muselo sloužit ve škole, v různých městských školách. Pamatuji si také na dívčí gymnázium na Husově třídě. Bylo s tím vždy mnoho práce: vše se muselo přenést, vyzdobit a po svaté Liturgii zase vše sklídit. Doma mám spoustu fotografií, kde jsou ta místa zachycena... Lidé byli tehdy jaksi více nadšení, více družní.

Jakým životem žila brněnská pravoslavná obec? Existovala v Brně nějaká pravoslavná Beseda? Konaly se třeba nějaké poutě?

Na Besedu si též moc nevzpomínám. Ale vím, že se často konaly výlety, například do Chudobína, Dolních Kounic a dalších míst, kam jezdil i vladyka Gorazd. A naše farnost se jich také často účastnila. Ponejvíce o nedělích. Jakmile skončila nedělní bohoslužba, šlo se společně s mým tatínkem, prvním brněnským duchovním správcem, na nějakou túru. Anebo se pak večer sedělo a zpívalo.

Povězte nám, prosím, něco více o Vašem tatínkovi? Jaký to byl člověk?

On byl původně katolickým kaplanem, pak ale přešel k církvi Československé pravoslavné. Pravoslaví nikdy neopustil. Zůstal mu věrný až do smrti. Když o tom přemýšlím, jeho osud byl v mnohém podobný vladykovi Gorazdovi. Jistě, k přijetí pravoslaví ho přiměly stejné důvody jako biskupa Gorazda. A jaký byl ve svém soukromí? Stejný jako na veřejnosti. Byl velmi společenský a neustále obklopen mladými lidmi. Zemřel však poměrně brzy. Bylo mu 56 let. Stihl ho srdeční infarkt. Bylo to rodové.

Učil Vás tatínek doma náboženství?

Ne, doma ne. Ale chodil jako duchovní do škol, kde učil každého žáka, který byl pravoslavný anebo si přál získat základy pravoslavného náboženství.

Nemůžeme se nezeptat na chrámový sbor: kolik v něm bylo členů, kdo ho vedl a jak se zpívalo?

Na všechny podrobnosti si již nepamatuji. Myslím, že prvním dirigentem byl pan Žerděv a později pan Sedláček a Přikryl, ale možná jsem

na někoho zapomněla. Kolik měl členů? To už nevím. Pamatuji si však dobře na jeho zejména mužské, basové obsazení. To byl zvuk! Už tehdy ve sboru vypomáhali někteří ruští emigranti. A zpívalo se česky, tedy převážně česky. Sbor byl ale schopen zpívat dobře i církevněslovansky. Nejvíc jsem milovala Zavadského „Otče náš“ se sopránovým sólem. Ach, to byla krása. Já jsem hlas neměla, spíše hluch, a proto jsem se vždy při zpěvu musela nechat vést.

Řekněte nám, prosím, jak bylo na pravoslaví tehdy u nás pohliženo? Jaký byl například vztah města Brna k naší církevní obci?

Musím říci, že o pravoslaví se lidé až zase tolik nezajímalí. A když, tak ne v dobrém. Pravoslaví nemělo na různých ustláno, nikdy to nemělo snadné! Vždyť všichni, kteří pravoslaví u nás obnovovali, byli průkopníci. Můj tatínek a další členové sboru se sice dobře znali s některými brněnskými zastupiteli, ale jinak jsme žádnou zvláštní pomoc od města neměli. Abych ale nezapomněla, s pomocí tehdejšího brněnského starosty, pana Tomeše, jsme získali pozemek ke stavbě chrámu.

A jaké vzpomínky se Vám vybaví na okolnosti stavby a vysvěcení chrámu sv. Václava?

Ano, tak to už si pamatuji dobře. Byla jsem dokonce u položení a svěcení základního stavebního kamene na Špilberku. Byly to velkolepé oslavy. Přijel k nám tehdy do Brna náš vladyka Gorazd a mnoho dalších hostů. Nejvíce se však o chrám zasloužila sestra Pravomila Studená, která prodala svůj dům v Řečkovicích a odstěhovala se do nějakého útulku. Ta se pro Církev celá obětovala. To byla strašně hodná paní.

Zůstala jste ve farnosti i v pozdějších letech, v době válečné a bezprostředně po ní?

Ne, v prvních válečných letech, když nastalo bombardování Brna, přestěhovali jsme se do Knínic u Boskovic. Tam byl také pohřben můj tatínek a mnoho mých příbuzných. Můj kontakt s brněnským chrámem pak už nebyl tak intenzivní.

Co vám nejvíce z Vašeho mládí utkvělo v paměti? Na co nejraději vzpomínáte?

(po chvíli) Na bohoslužby. Ano, nejkrásnější byly vždy bohoslužby v našem chrámě. Vzpomínám při nich na svého tatínka.

A co byste na závěr našeho rozhovoru popřála dnešním pravoslavným křesťanům, kteří

v Brně žijí a účastní se bohoslužebného života v našem chrámu?

No, samozřejmě aby se brněnská pravoslavná farnost měla k světu. A aby nezanikla!

Paní Urbanová, pravděpodobně poslední žijící svědek počátků brněnské pravoslavné obce, žije dnes mimo Brno. Starají se o ni její dva synové a vnučka lékařka. Je stále aktivní čtenářkou, především duchovní literatury včetně sv. Pisma. Tělesně je však oslabena. Při rozhovoru

se velmi zajímala o dění v naší farnosti, mnohé z událostí ostatně zaznamenala již dříve z tisku, televize či od svých blízkých. Ještě před několika měsíci navštívila náš brněnský chrám. Měla radost z pěveckého sboru a z činnosti dnešní pravoslavné mládeže v Brně. S radostí přijala zatím poslední číslo Dobrého pastýře i pozvánku na oslavy 80. výročí naší farnosti a slíbila, bude-li to v jejích silách, že ráda přijede. Všichni se na ni těšíme a přejeme „Mnohá léta!“

Hlavní milníky života brněnské farnosti

- 1924** založena česká pravoslavná obec v Brně
- 1925** ustavující schůze sboru starších
- 1926** usnesení o založení mužského a později smíšeného pěveckého sboru
- 1927** sbormistrovské funkce se ujímá Petr Žerděv
- 1928** podána žádost o místo ke stavbě chrámu na Špilberku
- 1929** založen Kroužek pravoslavné mládeže v Brně
- 1930** vysvěcen základní kámen ke stavbě chrámu; umírá první duchovní o. Ševčík
- 1931** 25. 5. vysvěcen chrám sv. Václava na Špilberku
- 1933** umírá druhý sbormistr Isaajev, jeho nástupcem se stává dirigent Šamraj
- 1934** otec Kauer odchází do Prahy; novým duchovním se stává o. Rosák
- 1937** vzniká Beseda pravoslavné mládeže, předsedkyní se stává sestra Nemravová
- 1941** zabaveny celkem čtyři zvony, farnosti zůstal pouze jeden, nejmenší
- 1942** za heydrichiády je zastřelen bratr R. Charbula s dcerou Vlastimilou, později též bratr Jan Sonnevend, jeho choť Marie a dcera Ludmila; při prohlídce gestapa je znesvěcen celý chrám; česká pravoslavná církev je zakázána
- 1945** v koncentračním táboře Dachau umírá K. Tomeš, bývalý starosta Brna; po osvobození jsou slavnostně obnoveny pravoslavné bohoslužby v Brně
- 1946** brněnskou farnost navštěvuje vladyka Jeleverij; rozvíjí se činnost pravoslavné Besedy.
- 1948** Pascha je poprvé slavena podle juliánského kalendáře, s obrovskou účastí
- 1950** návštěva vladky Čestmíra, biskupa olomoucko-brněnského
- 1952** smíšený pěvecký sbor při chrámu sv. Václava zpívá v tomto roce celkem 218 krát
- 1954** přes zavedení plynového topení je v zimě teplota v chrámu – 18 °C
- 1955** chrám navštěvuje druhý brněnsko-olomoucký biskup Kliment
- 1956** bohoslužby slouženy pravidelně, vždy jedenkrát v měsíci církevněslovansky
- 1957** počet pravoslavných v Brně dosahuje 765 osob
- 1958** správa farnosti se stěhuje do činžovního domu na Úvoze 62
- 1959** 28.4. umírá sestra Pravomila Studená
- 1960** vnitřní výmalba chrámu sv. Václava
- 1961** farnost navštívil jeho Blaženost metropolita Jan
- 1962** umírá ing. dr. Zdeněk Soldát, bývalý zasloužilý předseda církevní obce
- 60. a 70. léta** po odchodu o. Rosáka do důchodu zůstává farnost dlouho bez stálé duchovní péče; do Brna přijíždějí a bohoslužby slouží různí kněží, převážně z Třebíče a z Dolních Kounic
- 70. a 80. léta** farnost spravuje o. Címa
- 1982** biskupem olomoucko-brněnským se stává vladyka Nikanor

- 1984** na počátku roku přichází do brněnské farnosti dnešní kněz o. Josef Fejsak a dne 18. 3. slouží v chrámu sv. Václava první Božskou liturgii
- 1987** vладыka Nikanor je vyslýchán StB a kvůli své velké církevní aktivitě je nucen opustit svou biskupskou katedru a vzápětí i Československo
- 1988** dalším olomoucko-brněnským biskupem se stává vладыka Kryštof
- 1991** v blízkosti chrámu sv. Václava je postavena nová zvonice s baptisteriem, první sakrální stavba v Brně po roce 1989
- 1994** 30. října probíhá v našem chrámě, za účasti jeho blaženosti metropolitou Doroteje, svatořečení velkomoravského knížete Rostislava
- 1997** metropolita Dorotej vyznamenal město Brno, zastoupené primátorkou JUDr. Dagmar Lastoveckou, řádem sv. Cyrila a Metoděje I. stupně
- 1999** vzniká ikona sv. Václava a do brněnského chrámu je přenesena část ostatků tohoto světce
- 2000** olomoucko-brněnským biskupem je ustanoven současný vладыka Simeon
- 2001** kněžské svěcení přijímá v našem chrámě o. Karel Podracký
- 2002** slavnostní uvítání části ostatků sv. Ludmily
- 2004** 12. září probíhají oslavy 80. výročí založení brněnské pravoslavné farnosti; v letošním roce jsme si připomněli také 20 let pastýřské služby o. Josefa v Brně

*Otec **Josef Fejsak** se narodil 24. 3. 1955 v Stakčíně na Slovensku. Ve svém rodném kraji vystudoval základní školu a po získání maturity pokračoval na Teologické fakultě v Prešově, kterou zakončil v roce 1976. V letech 1976-80 absolvoval studium na Moskevské duchovní akademii a završil ho kandidátskou prací „Pravoslavlí na Podkarpatské Rusi a na východním Slovensku po I. světové válce“. Na stejné fakultě strávil ještě další dva roky jako profesorský stipendista. Plodem těchto studií bylo sepsání práce o „Misijní činnosti biskupa nišského Dositeje“. Po absolvování Moskevské duchovní akademie se otec*

Josef vrací domů, žení se a krátce po svatbě je vysvěcen na diákona (metropolitou Dorotejem) a poté na kněze (arcibiskupem Nikolajem). Postgraduální studia v Bělehradě však kvůli kulturnímu embargu a válce v Jugoslávii už dokončit nestačil. Svě první kněžské působitě nalezl v Lomném, v okrese Svidník na Slovensku. Po dvou letech, v roce 1984, přichází do Brna a 18. 3. slouží první sv. liturgii ve zdejší chrámě. Letos uplynulo 20 let od příchodu o. Josefa do naší farnosti. 20 let úsilí a péče o blaho Církve a její věřící, 20 let nebyvalého duchovního rozkvětu.

Opěvující tvé rození, oslavujeme tě všichni jako oduševněný chrám, Bohorodice, neboť Vládce, usídliv se v tobě, posvětil tě, proslavil a naučil všechny volati tobě: Raduj se, stánku Boha a Slova, svatyně svatých největší.

(z Akathistu Přesv. Bohorodici)

Marek Malík novým diákonem chrámu sv. Václava

Neděle 20. června se stala významným okamžikem v životě naší brněnské církevní obce. Její dlouholetý člen, bratr **Marek Malík**, přijal toho dne svatou tajinu kněžství a byl vysvěcen na diákona.

Obřad diákonského svěcení či rukopoložení se uskutečňuje během slavnostní archierejské liturgie. Proto již před jejím začátkem, na konci jitřní bohoslužby, dorazil do chrámu sv. Václava náš olomoucký vладыka Simeon, aby stanul v čele slavnostního obřadu. Spolu s vладыkou sloužili liturgii o. Josef, o. Karel, diákon Theodosij a v závěru bohoslužby už i nový diákon otec Marek.

Diákonské svěcení probíhá v několika fázích, které se odehrávají v různých částech sv. liturgie. Nejříve, ještě před samotným počátkem liturgie, je dotyčný postřižen na čtece. Biskup stojí s postřihovaným před hlavním analogem a čte nad ním modlitby. Následně se budoucí čtec otočí směrem k oltáři a přečte úryvek z knihy Apoštol. Poté umyje ruce vладыkovi, který bere nůžky a postřihuje ho na čtece. Nově postřiženého potom oblékají do bohoslužebných rouch: do sticharu a dlouhého pásu, zvaného orár. Na závěr nad ním vладыka opět přečte modlitbu, během níž postřižený stojí uprostřed chrámu se zapálenou svící v ruce. Tímto okamžikem se čtec stává hypodiákonem. Dále již probíhá až do proměnění Sv. Darů „běžná“ archierejská bohoslužba.

Archierejská liturgie je vždy působivá. Je mnohem složitější než „obyčejná“ liturgie, je poněkud delší a obsahuje více bohoslužebných úkonů, z nichž každý má svůj hluboký symbolismus. Kázání se v tento slavný den ujal sám vладыka Simeon a nutno říci, že bylo velice poutavé a poučné. Každý kazatel se vyjadřuje trochu jinak a má vlastní styl. Styl našeho vладыky je velmi osobitý: když mluví, člověk má pocit, že mluví přímo s ním; vладыka spíše vypráví, než mluví. Poučení z Evangelia převypráví tak, aby si z něj i ten nejsvětější člověk mohl něco odnést. Užívá proto citátů nejen ze sv. Písma a sv. Otců, ale i příkladů z literatury a historie: tentokrát připomněl román francouzského klasika Balzaka Evženie Grandetová.

Ze života naší farnosti

Brzy po kázání nastal nejsvětější okamžik sv. liturgie – proměnění Sv. Darů a hned po něm vysvěcení na diákona. Bratr Marek byl vyveden před oltář, kde z něj byl sňat orár. Před vладыkou, stojícím v královských dveřích, pak přečetl silně dojatým hlasem svůj diákonský slib. Po jeho dočtení vstoupil budoucí diákon do oltáře poprvé královskými dveřmi. Vedle prestolu seděl vладыka. Bratr Marek před ním poklekl a biskup nad ním pronesl modlitby. Svěcený diákon vstal, obešel prestol a políbil každý z jeho čtyř rohů. Znovu poklekl před vладыkou a znovu nad ním byly pronášeny modlitby. Opět musel obejít sv. prestol, a tak se celý postup opakoval i potřetí, na znamení úcty ke Svaté Trojici. Nakonec bratr Marek poklekl a dotýkal se čelem sv. prestolu u sv. Kalicha, kde mu vладыka položil na hlavu konec omoforu (široký biskupský pás nošený na ramenou) a přečetl poslední modlitby. Poté mu biskup znovu oblékl orár a přidal další část bohoslužebného oděvu diákona – nárukávnický. Tím byl obřad vysvěcení dokončen a mohlo se přistoupit ke sv. Přijímání. Nejprve je přijali duchovní z rukou vладыky, pak přijímal lid.

Po přijímání se již sv. liturgie chýlí ke konci, je však ještě třeba dokončit všechny modlitby. Ektenie jsou přednášeny diakony, přičemž tu poslední dostal na starost jako svou vůbec první ektenii náš nový diákon, nyní již otec Marek. Myslím, že se mu vyplatila jeho zkušenost dlouholetého člena našeho sboru i fakt, že množství zvláště večerních bohoslužeb odzpíval prakticky sám. A tak byl přednes této ektenie již naprosto profesionální.

Na konci bohoslužby popřál vладыka Simeon otci Markovi hodně úspěchů v jeho nové funkci, připomněl, že má jeho sympatie, protože musel čekat na toto vysvěcení stejně dlouho jako kdysi on sám. Nyní se již čekalo jen na to, až sbor zapěje našemu diákonu *Mnohá léta...* a poté jsme se již všichni mohli odebrat k postnímu, avšak velmi slavnostnímu pohoštění na pravoslavnou faru.

Na závěr bych dodal, že nejen vладыka, ale i my všichni věřící brněnské farnosti přejeme otci Markovi mnoho úspěchů v jeho duchovním poslání, aby je mohl vykonávat svědomitě a s láskou, a hlavně mu přejeme *Mnohá léta!*

Pavel Nikolajev

Zesnutí Přesvaté Bohorodice: svátek, jenž je ve Sv. Zemi právem nazýván „Letní Paschou“

Letošní, v pořadí již třetí naše pouť do Sv. Země se nesla ve znamení podivuhodného svátku Zesnutí Přesv. Bohorodice, jenž vyvrcholil v sobotu 28. srpna. Podobně jako se na Boží rozkaz shromáždili bohoslovní apoštolé před přechistým tělem Přesv. Bohorodice, byli jsme i my, pravoslavní z Čech, Moravy, Slovenska, Ruska a Řecka, přeneseni na oblačných perutích k místu zesnutí Boží Matky.

Velkým požehnáním pro naši výpravu byla už na počátku audience u jeho blaženosti patriarchy Irenea, jenž nám opětovně prokázal svou otcovskou lásku, s níž nás i v těchto bohoslužebně náročných dnech přijímal. Tím se nám otevřely dveře ke všem dalším poutním místům, jimž jsme se mohli nerušeně poklonit, a kde náš duchovní otec Josef mohl též sloužit. Snad ještě více než v minulosti mohli jsme nyní pochopit, jak velkým mužem a vůdcem pravoslavných ve Sv. Zemi je patriarcha Ireneos. Jeho péče a laskavá otcovská náruč byla vždy, za každé situace, otevřena všem, kteří tvoří jeho pastýřské stáde: nejpočetnější skupinou křesťanů ve Sv. Zemi jsou pravoslavní Arabové, dále místní Řekové, ale i ruští věřící, kteří jsou naopak nejčastějšími poutníky v Jeruzalémě.

Náš program byl tentokrát snad ještě náročnější než při minulých poutích, neboť jsme pobývali ve Sv. Zemi v době, kdy probíhal velký církevní svátek a navíc v nejteplejším období roku. Judská poušť, v níž nás nemilosrdně

spalovalo izraelské slunce, však přece jen přinesla i vlahý duchovní nektar, jímž nám byla nespočetná zastavení ve stínu skalních jeskyní a palem ve významných pravoslavných monastýrech. „*Poušť rozkvetla jako lilie*“ a žalmista, předpovídaje světlý svátek Zesnutí, volal: „*Jak mnozí a velicí jsou skutkové tvoji, Hospodine, všechny jsi je moudře učinil.*“

Vraťme se k samotnému svátku, jež předznamenal kdysi sám archanděl Gabriel, když Bohorodici na znamení jejího brzkého zesnutí přinesl rajskou větvíčku. Ve středu 25. 8. po půlnoční bohosluzbě u Božího Hrobu se všichni věřící shromáždili na náměstí před chrámem Vzkříšení, kde se též nachází malé zastupitelství Getsemanského kláštera. Právě zde je po celý rok uchovávána vzácná, divotvorná pláštěnice Boží Matky, jež měla být v tento den přenesena do Getsemanského sadu – k místu skutečného hrobu Přesv. Bohorodice.

Jak jen popsat zvláštní dojem z celé události, jež při vši své smuteční obřadnosti naplňovala srdce věřících podivuhodnou radostí? „*Andělé, když zesnutí Přechisté viděli, užasli!*“... a my jsme spolu s nimi přihlíželi, jak se za zpěvu tklivých troparů na počest Bohorodice dává do pohybu nespočetný zástup věřících, aby prošel postupně křesťanskou, židovskou i arabskou čtvrtí Starého města. Řeční kněží – strážci hlavních pravoslavných svatyní ve Sv. Zemi – měli plné ruce práce, aby mohl igumen

Getsemanského kláštera projít s pláštěnicí mezi davem zbožných věřících. Co chvíli se totiž někdo z davu pokoušel protlačit až k pláštěnici, jež byla zavěšena na speciálním popruhu na hrudi igumena, a políbit ji. Na čele před ikonou šel jako první stav mnišský; v rukou mnichů a mnišek byly zapálené svíce, ozdobené olivovými větvíčkami. Následoval majestátní zástup kněží a archijerejů, s nimiž se smísl snad několikatisícový dav

věřících různých národností. Toho dne se v Jeruzalémě na chvíli zastavila i doprava. Před Getsemanským klásterem všem žehnal patriarcha, který očekával příchod pláštěnice, s níž pak za hlasitého vyzvánění zvonů vešel do útrob podzemního chrámu – kdysi jeskyně s hrobem Přesv. Bohorodice.

Pláštěnice byla slavnostně ozdobena květy a podobně jako pláštěnice Kristova vložena do symbolického hrobu, který byl při nadcházejících bohoslužbách umístěn uprostřed chrámu v Getsemanech.

V pátek 27. 8., v předvečer svátku, proběhl „obřad pohřbení“ Přesv. Bohorodice, jehož se opět účastnili všichni věřící. Ti nejprve čekali na příchod patriarchy, který přišel pěšky spolu se všemi biskupy ze svého sídla u Božího Hrobu až do Getsemanské zahrady. Po vstupu do chrámu, kam proniká světlo jen malými vchodovými dveřmi, jsme se ocitli ve starobylé kamenné stavbě osvětlované jen desítkami olejových lampád a svic; právě ty mají pravoslavní Arabové ve zvyku opírat o schody a neustále k nim stavět další.

Slavnost pohřbení byla nádherná: střídavě zněly řecké a arabské ektenie, bylo možno spatřit opakované vynášení pláštěnice ven z chrámu a nazpět a konečně všude zněl neustávající antifonní zpěv kněží a věřících, jímž opěvovali velikost Přesv. Bohorodice: *„Jak obdivuhodný zázrak! Pramen Života kladen jest do hrobu, a hrob stává se žebřem do nebe. Plesej, Getsemanská zahrado, svaté obydlí Bohorodice.“*

Z pátku na sobotu bylo slouženo velké povečeří. Tentokrát byla naše výprava přítomna večerní bohoslužbě v ruském chrámu sv. Marie Magdaleny, jenž se nachází jen kousek od Getsemanského kláštera, kde probíhalo velké povečeří naopak v řečtině a arabštině. Po povečeří jsme si chvíli oddechli v hotelu Viktoria, kde jsme byli už podruhé ubytováni. V brzkých ranních hodinách následujícího dne jsme se konečně vydali uvítat velký svátek Zesnutí: první skupina zamířila do chrámu sv. Marie Magdaleny a druhá menší skupina prožila svátek spolu s dalšími poutníky v Getsemanském chrámu, přímo u hrobu Přesv. Bohorodice. Sv. liturgie byla dojemná, začal ji sám patriarcha, který

mimo jiné velmi krásně zpíval. Na sv. liturgii vzpomínal patriarcha Ireneos před proměněním Svatých Darů všechny místní pravoslavné církve se svými biskupy, včetně našeho nejbláženějšího vладыky Nikolaje, a prosil Hospodina, aby *„shlédl s nebes a navštívil tento vinohrad (svou Církev), jež vstúpil svou pravici“*.

Mnozí z našich poutníků se připravili ke zpovědi a ke sv. Přijímání, jehož se ten den účastnili stovky věřících. Jak dokonalé vyjádření jednoty v Kristu, jak tajemné sjednocení s Bohem! Prožít liturgický púst a účastnit se sv. Eucharistie ve Sv. Zemi, na místech, kde k těmto tajnodějným událostem kdysi poprvé došlo, naplňuje všechny smysly člověka nezapomenutelným prožitkem.

Otec Josef se nám jako vůdce naší výpravy snažil zajistit návštěvu i dalších posvátných míst, kterými jsme v minulosti vždy projížděli. I při náročném programu bohoslužeb podařilo se nám spatřit většinu z původně plánovaných svatyní, a dokonce některé další: v Galileji jsme např. navštívili tzv. Melchisedekovu jeskyni na hoře Tábor, metropolitní chrám sv. Jiří v Nazaretu či pravoslavný monastýr sv. Euthýmia Velikého v Jeruzalémě, který nám zůstával až doposud uzavřen.

Výprava byla i tentokrát velmi pozhnaná. Podobně jako při našich předešlých poutích proběhl jeden pravoslavný křest. Nejen naše nově pokřtěná sestra v Kristu Monika, ale téměř všichni ostatní se při té příležitosti ponořili do svatých vod Jordánu. Věřící z Brna mohli též osobně poznat otce Georgije z malebné slovenské vesničky Ubľa, o které již byla řeč v minulém čísle věstníku, a spolu s ním i slovenskou mládež a další věřící. Rovněž náš otec Josef byl na závěr obdarován samotným patriarchou Ireneem stříbrným náprsním křížem – vyznamenáním, jež mu všichni ze srdce přejeme. Mnohým se ze Sv. Země ani nechťelo odjíždět, vždyť to mohla být na dlouhou dobu poutní cesta poslední.

Ó Přesvatá Bohorodice, Ty, jež jsi blahoslavená všemi pokoleními až na věky a která jsi ani při svém zesnutí tento náš svět neopustila, přimlouvej se za nás hříšné u Pána a Boha našeho, aby se smíloval nad dušemi našimi.

m.d.

Rozmluva o sv. Liturgii

sv. Jan Kronštadtský

Moji drazí, nyní vám povím o Božské liturgii. Kdybyste shromáždili všechny poklady tohoto světa a položili je na jednu misku vah a na druhou pak umístili Božskou liturgii – vězte, že by převážila miska s Božskou liturgií. Člověk ovšem nechápe, jaký poklad vlastní, dokud o své štěstí nepřijde. Člověk si bohužel neváží ani slunce, ani vzduchu, ani světla. Teprve ve chvíli, kdy nastane tma, vezme se mu vzduch a on nebude mít co dýchat, tehdy člověk pochopí a ocení, co dříve měl a o co nyní přišel. Ten, kdo má možnost účastnit se sv. liturgie, do chrámu nepřichází, zatímco ten, který přichází, stojí v chrámu roztržitý a zabývá se světskými myšlenkami a starostmi.

Proč je tomu tak? Protože se nezamýšlí nad tím, co je to Božská liturgie. Protože nechápe celou hloubku a důležitost veliké Tajiny, která se uskutečňuje před jeho zraky. A přitom je Božská liturgie tím největším ze všech zázraků. Kvůli Božské liturgii svítí ve dne slunce na nebi a měsíc v noci, tisíce nebeských hvězd vydávají kvůli ní své světlo. Kvůli ní vydává i země své plody, a my se tak můžeme sytit chlebem. Opakuji, země přináší své plody, chléb a víno, jediné proto, že jsou každodenně přinášeny na svatý prestol ke službě sv. liturgie. Nikoli pro nás, nikoli kvůli nám, hříšným a pokrytým jizvami, vydává země své plody – nezasluhujeme si toho; země je vydává k Božské oběti, a bude je vydávat, dokud bude na zemi sloužena Božská liturgie. Až nebude sv. liturgie, tehdy pohasne slunce a země přestane vydávat svůj plod...

Božská liturgie byla ustanovena samotným Ježíšem Kristem při Poslední, Tajemné večeři. I v dnešních dnech jsou na prestol přinášeny chléb a víno, při Božské liturgii se však proměňují v Tělo a Krev Kristovu. A lidé, kteří přijímají Tělo a Krev Kristovu, se sjednocují s božským světlem. Neboť v chrám jejich duše vešel Hospodin a duše se stala Božím chrámem. Ó jak veliké štěstí! Sám Pán vchází do hříšné duše a spaluje v ní všechna provinění, a tak se lidská duše stává Božím příbytkem. Spasitel nám zanechal svou poslední vůli: sloužit Božskou liturgií a jíst jeho oživující Tělo a Krev. Sv. liturgie je podivuhodným darem Ježíše Krista. Je mostem, po kterém můžeme přejít do věčného života. Pamatujte na příkaz Ježíše Krista. Jděte po tomto zlatém mostu, který každého ochrání před pádem do pekelné propasti. Neposlouchejte, moji milí, nikoho, kdo se vyhýbá Spasitelovu Kalichu. Jsou to nešťastní, ztracení a ubozí lidé, kteří se vzdalují od řeky Kristovy a padají do propasti zahynutí. Jak ubozí jsou lidé, kteří směňují Božskou liturgii za touhy tohoto světa, když jim světské starosti nedovolí pobýt v Božím chrámu.

Drazí přátelé, zamilujte si Boží chrám! Je to místo, kde neustále přebývá Bůh. Spěchejte do chrámu, zejména o velkých svátcích. Naleznete v něm svět-

lo, které osvěcuje a posiluje každého člověka. Naleznete v něm svatou oběť Těla a Krve Kristovy, jež nás posiluje, oživuje a očisťuje naši duši.

Liturgii se u nás běžně říká „obědňa“, neboť je obědem a hostinou, ke které nás zve Pán prostřednictvím svých služebníků (tedy pastyřů, kněží). Avšak kolik z nás na toto královské pozvání neodpovídá a nechce slyšet Kristův hlas ani hlas svatého Evangelia. Ba co víc: nejenže sami nepřicházejí, ale zabraňují a posmívají se i jiným. Jak nešťastní jsou lidé, kteří sami sebe zbavují tohoto drahocenného daru, když ve svém zabloudění šlapou po blahovonné růži – Kristově Božské liturgii.

Moji drazí, zamilujte si Božskou liturgii! Považujte za ztracený každý den svého života, kdy se vám nepodařilo zúčastnit se sv. liturgie, předně v den velkého svátku. Sv. Jan Zlatoústý říká, že Božská liturgie je veliký a podivuhodný dar: Boží andělé závidí nám lidem, kterým bylo darováno štěstí požívat Božské Tělo a Božskou Krev. V miliardách se andělé slétají všude tam, kde je přinášena nekrvavá Oběť, a s bázní stojí před svatým prestolem, zakrývajíce své tváře a oslavujíce veliké Tajemství, jež se zde uskutečňuje.

Božská liturgie je osou světa: jako se kola mohou točit pouze kolem osy, tak i náš svět se může pohybovat pouze tehdy, jestliže je sloužena Božská liturgie. Božská liturgie je základem života celého světa. Náš strašný, hříšný svět by se zhroutil a zahynul pro svou nečistotu a provinění, kdyby nebyl posvěcován těmito velikými Tajinami, strašnými zjeveními Božského Vykupitele. Během Božské liturgie se posvěcuje prestol i chrám i všichni, kteří se v něm modlí; země a vzduch dávají člověku vše potřebné k životu pouze proto, že na prestolu leží svatý Beránek, náš Pán Ježíš Kristus, na diskosu i v Kalichu, pod způsobou chleba a vína.

Moji drazí, vzdávejte díky Pánu za to, že nás činí hodnými účastnit se Božské liturgie a přijímat jeho přecistě Tělo a jeho oživující Krev. Modlím se k Tobě, Pane, za ty, kteří ve svém zabloudění nechtějí, nesnaží se najít útěchu ve svatých Tajinách, jež přinášejí všem spásu. Ty je však, Pane, přiveď k rozumu a k pokání, aby i oni mohli poznat Tvoji spasitelnou moc. Amen.

přeložil m. d.

Před každým svým činem se řiďte touto křesťanskou úvahou: neprotiví se můj záměr Bohu? neurazí mého bližního? Přísně zpytujte své vlastní svědomí; jestliže zůstane klidné, můžete svůj původní záměr postupně uskutečnit. Buďte vždy oddaní Boží vůli, neprotivte se jí, ale snažte se jí naslouchat. Vždy se držte zlatého středu. Krajnosti nejsou nikdy chvályhodné. Jen v díle vlastní spásy neotálejte, neodkládejte den svého pokání. Jestliže někomu projevíte lásku či úsluhu, nikdy za to nečekejte a nepožadujte lásku a vděčnost druhých. Snažte se zůstat bez pozemských odměn, abyste nebyli zbaveni těch nebeských.

(schiigumen Sáva)

Amen

Svět Starého zákona

Slovo „Amen“ je jedním z mála hebrejských slov, která byla přejata beze změny do bohoslužebného života Církve. Jde o jedno z nejrozšířenějších slov na světě, známé křesťanům, židům i muslimům.

Výraz „Amen“ znamená především: *jistě, opravdu, bezpečně*, nebo jen prostě *ano*. Je to vlastně hebrejské příslovce, odvozené od kořene, jenž vyjadřuje jistotu a pevnost. V hebrejštině je od téhož kořene odvozeno i slovo „Emuna“, označující víru, a také „Emet“, které znamená pravdu.

Ve Starém zákoně nenajdeme slovo „Amen“ příliš často, vyskytuje se v něm celkem šestnáctkrát, z toho třináctkrát v hebrejských knihách SZ a třikrát v tzv. deuterokanonických knihách, které jsou součástí řeckého překladu – Septuaginty. Už zde nabývá podle situace, ve které je vysloveno, celé škály významových odstínů: od prostého *ano* nebo *dobrá* (Jer. 28, 6), přes stvrzení přísahy a převzetí odpovědnosti z ní plynoucí před Božím soudem (Num. 5, 22), až po slavnostní stvrzení závazků celého společenství v průběhu liturgického obnovení smlouvy mezi Izraelem a Bohem (Deut. 27, 15-26; Neh. 5, 13).

Právě posledně zmíněný význam nás odkazuje do oblasti liturgie - dialogu společenství Božího lidu s Bohem. Kdo totiž uzavírá s Bohem smlouvu, projevuje tím současně důvěru v jeho slovo a svěřuje se do ochrany jeho moci a dobroty. „Amen“ je zde stvrzením této smlouvy ze strany člověka, a stává se tak liturgickým zvoláním, jež má své místo na konci doxologií.

„Amen“ odpovídaly generace starozákonních věřících Židů na výzvy levitů v jeruzalémském chrámě a ještě před jeho zničením r. 70 po Kr. se tento zvyk přenesl i do zcela jiného typu bohoslužby: do rabínské bohoslužby díky, proseb a chvály - do synagogy.

Dnes Židé odpovídají „Amen“ pokaždé, když slyší pronést požehnání, „bracha“, tj. krátkou modlitbu, která velebí Boha za nějaký konkrétní čin. Zaznívá např. ve stolní modlitbě, v níž se Hospodinu děkuje za to, že dává vzejít chlebu ze země. Ve společné bohoslužbě odpovídají Židé „Amen“ na výzvu kantora, aby potvrdili, že s pronesenou modlitbou souhlasí a připojují se k ní.

Vtělení Božího Syna v Ježíši Kristu zcela jistě změnilo lidské dějiny. Ježíš Kristus přišel, aby spasil lidské pokolení. Vzešel z lůna vyvoleného izraelského národa a naplnil Zákon, který Židé dostali od Boha skrze Mojžíše na Sinaji.

I z Ježíšových úst slyšíme, a to velmi často, slovo „Amen“. Kristus ho však nepoužívá v tehdejší obvyklé formě - na závěr požehnání. Naopak: pronesením slova „Amen“, a to i zdvojeného (v Evangeliu Janově), často začíná svoje učení. Mnohokrát jsme již slyšeli i četli: *Amen, amen, pravím vám...*

Co to znamená? Řekli jsme, že význam tohoto slova znamená potvrzení, ujištění, souhlas. V tomto kontextu můžeme prohlásit, že celé Ježíšovo vykupitelské dílo je právě takovým „Amen“, potvrzením a naplněním Božího příslibu člověku. Tím nejvyšším a největším projevem Boží lásky. Nic lepšího ani dokonalejšího už člověk nemůže dostat.

Když tedy Ježíš začíná své učení slovy „Amen, amen“, měli bychom být na pozoru: teď přijde něco důležitého, něco závazného, něco, co se může třeba také diametrálně lišit od přirozených lidských tužeb a co se diametrálně lišilo od tehdejších náboženských představ Židů. Používá „Amen“, aby bylo zřejmé, že navazuje na liturgické tradice: mluví přece o Bohu a vztahu člověka k Němu. Jeho slova znějí na jedné straně v duchu starých proroků: *Toto praví Hospodin...* Na straně druhé však Kristus nepromlouvá jen jako znalec Zákona, ale jako „ten, který má moc“, jako sám vtělený Bůh.

Věřící člověk, pravoslavný křesťan pronese slovo „Amen“ za svůj život ne-sčíslněkrát. Odpovídá jím na požehnání kněze při počátku každé bohoslužby, na každý kněžský ohlas atd. Toto „Amen“ má symbolizovat vnitřní odpověď na Boží volání - a touto odpovědí je spojení s Kristem v jeho svatých Tajinách, v jeho Církvi. Spojení s Kristem, nositelem jediného účinného „Amen“, vysloveným k Boží slávě. Církev pronáší toto „Amen“ ve spojení se svatými v nebi, a nikdo jiný je nemůže vyslovit, neboť mu k tomu chybí milost Pána Ježíše Krista. Proto končí i celé sv. Písmo závěrečným „Amen“, které stvrzuje tužbu po opětovném příchodu Páně a Boží spravedlnosti. Tato tužba je zároveň prosbou, aby milost Ježíše Krista zůstávala se všemi, kteří se mu klaní v Duchu a Pravdě jako Bohu a Králi, jako tomu, jehož ústa vyslovila nejdůležitější „Amen“ v lidských dějinách.

Když vyslovujeme „Amen“, mějme na paměti, jak slavnostní, jak vážné je to slovo a co všechno znamená.

Vladimír Štěpánek

Malý průvodce Svatou Zemí

Pravoslavné křesťanství je ve Svaté Zemi přítomno od časů, kdy zde žil náš Pán Ježíš Kristus. Po dva tisíce let neohroženě bojovalo za nedotknutelná práva, která zde má, a vždy čelilo protivníkům, kteří disponovali horami zlata, gigantickými armádami a přízní mocných panovníků. Jeho jedinými „zbraněmi“ byly vytrvalá modlitba a nepřetržitá přítomnost Páně. Jeruzalémská pravoslavná církev se ubránila pronásledování za časů římských císařů, přežila krvavý perský vpád v 7. století, přenesla se přes dlouhá léta arabské a posléze turecké nadvlády, byla svědkem křížáckého panství, prošla bez úhony složitým obdobím britského mandátu a nyní statečně brání věčnou Kristovu přítomnost na půdě státu Izrael a čelí ne-spravedlivým útokům ze strany dalších nepřátel. Kdo se upřímně zamyslí nad tímto dlouhým, vysilujícím, ale vždy vítězným bojem, nemůže neuvěřit, že jedině náš Pán Ježíš Kristus chrání tuto jedinečnou a prastarou křesťanskou obec a vede ji po úzké stezce lidskými dějinami až ke konečnému vítězství.

Zastavení druhé: Nazaret, Kána a Getsemany

Nazaret je město, ve kterém prožila své mládí Přesvatá Bohorodice. Právě sem sestoupil k Panně Marii s nebes archanděl Gabriel, aby jí zvěstoval tajemství, jež bylo po staletí skryté dokonce i andělům. Vůdce nebeských mocností tehdy Přesvatou Pannu oslovil: Zdráva buď, blahodati plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami.

Ona pak uzřevši ho, zarazila se nad řečí jeho, a myslila, jaké by to bylo pozdravení. I řekl jí anděl: Neboj se, Marie, neb jsi nalezla milost u Boha. A aj, počneš v životě, a porodíš Syna, a nazveš jméno jeho Ježíš. Ten bude veliký, a Syn Nejvyššího slouti bude, a dá jemu Pán Bůh stolicí Davida, otce jeho. A kralovati bude v domě Jákobově

na věky, a království jeho nebude konce. I řekla Marie andělu: Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám? A odpověděv anděl, řekl jí: Duch Svatý sestoupí v tě, a moc Nejvyššího zastíní tebe; a protož i to, co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.“ (Luk. 1,28-35) Marie tehdy odpověděla: „Aj, služebnice Páně, staniž mi se podle slova tvého.“

Nad studnou, u níž se Zvěstování událo, postavili křesťané velmi brzy krásný chrám, který byl později zničen válečnými nájezdy. Svědectví o něm máme ještě z 8. století. Později byl na starých základech postaven trojlodní chrám byzantský, vyzdobený freskami. Severně od něj stojí kaple Zvěstování, zpod jejíhož oltáře stále vytéká čerstvá voda, jež je pro křesťany vodou požehnanou.

V Nazaretě strávil v poslušnosti svých rodičů své dětství Pán Ježíš Kristus. Tehdy to bylo město se špatnou pověstí. Proto když Filip oznamoval Natanaelovi, že našel Mesiáše, syna Josefa z Nazaretu, odpověděl mu Natanael: „Co dobrého může vzejít z Nazaretu?“ Ježíš se ovšem k Nazaretu hlásil; vždyť přijal přídomek Nazaretský, aby se naplnilo Písmo (Mat. 2,23).

Dnes začíná naše spasení a zjevuje se odvěčné tajemství. Syn Boží stává se Synem Panny a Gabriel zvěstuje milost. Proto i my s ním k Bohorodici volejme: Zdráva buď, milostiplná, Pán s tebou! (tropar Zvěstování, hlas 4.)

Severně od Nazaretu nalezneme v galilejském kraji městečko **Kánu**. Zvláštností zdejšího pravoslavného chrámu je to, že podle tradice stojí na místě, kde stával dům Šimona z Kány, jednoho ze dvanácti učedníků Páně.

Kristus zde učinil svůj první zázrak, když proměnil vodu ve víno. „A třetí den byla svatba v Káni Galilejské, a byla tu matka Ježíšova. Pozván pak byl na svatbu i Ježíš a učedníci jeho. A když se nedostalo vína, řekla matka Ježíšova k němu: Vína nemají. Dí jí Ježíš: Co mně a tobě, ženo? Ještě nepřišla hodina má. Dí matka jeho k služebníkům: Cožkoli vám řekne, učíte. Bylo pak tu šest kamenných štoudví postaveno, podle očisťování židovského, beroucích v sebe jedna každá míry dvě neb tři. Dí jim Ježíš: Naplňte štoudve vodou. I naplnili je až do vrchu. I dí jim: Naberte nyní, a neste vrchnímu správci svatby. I přinesli. Když pak vrchní správce svatby okusil vína učiněného z vody – a nevěděl, odkud by bylo, ale služebníci věděli, kteříž vážili vodu – zvolal ženicha vrchní správce svatby. A řekl jemu:

Každý člověk nejprve dobré víno dává, a když se podnapíjí, tedy to, kteréž horší jest. A ty jsi zachoval víno dobré až doposud. Takový učinil Ježíš počátek divů v Káni Galilejské, a zjevil slávu svou. I uvěřili v něj učedníci jeho.“ (Jan 2,1-11)

Dva z kamenných džbánů, které posloužily při prvním Ježíšově zázraku, se zde dosud zachovaly. Další dva jsou v Cařihradě a zbylé dva v Rusku.

Nedaleko od bran Starého města Jeruzaléma, mezi Olivovou horou a kopcem Moria, stojí v **Getsemanech** překrásný chrám Zesnutí přesvaté Bohorodice-

Sestoupíme k němu po schodišti o 48 stupních. Uprostřed lodi se nachází kaple s hrobem Josefa, snoubence Přesvaté Bohorodice, a napravo od ní další kaple s náhrobky svatých rodičů Jáchyma a Anny. Staneme-li ve středu chrámu, uvědomíme si, že má tvar kříže. Po pravici máme hrobku přesvaté Bohorodice, do které uložili apoštolé Mariino tělo. Je vyhloubena v jednolitě skále a oddělena od ostatních. Uvnitř odpočívala Přesvatá Bohorodice, přikrytá rubášem, po tři dny, než byla vzata na nebesa.

Jde o jeden z nejstarších chrámů v Jeruzalémě. Pochází z roku 326, kdy ve Svaté Zemi prodlévala císařovna Helena, a podle historických svědectví si zachoval veškerou svou nádheru až do 5. století. Hrobka byla otevřena po 4. všeobecném církevním sněmu jeruzalémským patriarchou Juvenaliem. Uvnitř byla nalezena pohřební plátna a opasek Přesvaté Bohorodice, který byl přenesen do Cařihradu. Tuto událost si připomínáme 31. srpna.

Před hrobkou pronesl sv. Jan Damašský, jeden z největších církevních básníků, tento chvalo-

zpěv: „Ty, hrobe z nejposvátnějších, druhý po hrobu Páně, dárce života a pramení našeho vzkříšení. Obrácím se na tebe, jako bys žil: Kde je poklad, který ti světily ruce apoštolů? Kde je zlato, které nesmí být rozneseno? Kde jsou ostatky? Kde leží kniha, do níž bylo beze slova napsáno božské Slovo? A hrob odpovídá: Proč hledáte tu, jež vystoupila na nebe? Proč mne voláte k zodpovědnosti? Nemám sílu odporovat příkazům Božím. To já jsem nyní obklopen anděly, ze mne vyzařuje blahodať, já se stávám místem uzdravení nemocných a nevyčerpatelným léčivým pramenem. Já jsem místem ochrany před zlem a útočištěm těch, kteří hledají milost.“

Každoročně se dne 15. srpna (podle juliánského kalendáře) vydává na pouť procesí, které přinášejí až k hrobu ikonu Zesnutí Přesvaté Bohorodice. Každoročně tak vzdává nespočetné množství věřících čest a chválu Přesvaté Panně a Matce Boží.

Rodic, panenství jsi zachovala, při zesnutí svět jsi neopustila, Bohorodice. Přešla jsi k životu, ó matko Života, a přimlouvami svými zbavuješ smrti duše naše. (tropar Zesnutí Přesv. Bohorodice, hlas 1.)

*podle Průvodce po Svaté Zemi
(Jeruzalém 1991)
zpracoval m. d.*

Zázračná ikona Bohorodice Iversko- montrealská

Neznámý svět víry

Podle sv. tradice naší Církve je autorem vůbec první ikony Matky Boží sám evangelista Lukáš. Vypráví se, že když apoštol dokončil svou práci, přinesl ikonu nesměle Přesv. Bohorodici jako dar. Matka Boží ji vzala do svých rukou a řekla: „Nechť přebývá moje blahodať s touto ikonou.“ Tato první ikona nejdříve v držení antiochijského vladaře Theofila, později byla přenesena do Cařihradu a umístěna ve Vlacherském chrámu, kde se stala předmětem všeobecné úcty. Existují i další ikony, připisované svatému ikonopisci Lukášovi: Kyperská, Jeruzalémská, Vladimírská, Smolenská aj. Velmi pohnutou a slavnou historii – a vlastně i současnost – má ikona Iverská, resp. její kopie, pojmenovaná podle místa jejího pobytu v Montrealu. Příběh této ikony je nám obzvláště drahý proto, že její blahodať dosáhla až do našeho brněnského chrámu.

Ikona Iversko-montrealská byla „napsána“ na Sv. Hoře Athos v Řecku v roce 1981 jedním řeckým mnichem podle předlohy věhlasné a starobylé byzantské ikony, nazývané Portaitissa (řecky „Strážkyně brány“). S drahoceenným originálem Iverské ikony je spojeno významné proroctví o Athosu. Říká se, že pokud zůstane na půdě poloostrova, nemají se mniši čeho bát. Opustí-li však ikona Sv. Horu, bude to znamením zániku místní mnišské komunity...

Podle vzoru starobylé ikony, od jejíhož vzniku uplynulo již více než tisíc let, byly vytvořeny stovky kopií. Mnohé z nich přinášely světu, díky přimlouvám Bohorodice, ochranu před nebezpečím i uzdravení z tělesných či duševních nemocí. Ve 20. století vznikla jedna z posledních kopií, která je spojována s podivuhodnými projevy božské moci, ale též s dosud neobjasněnou vraždou pravoslavného křesťana, jemuž byla na Sv. Hoře Athos darována.

Jmenoval se Josef Muñóz Kortéz a pocházel ze Španělska. Právě on v roce

1982 přenesl ikonu ze Sv. Hory do kanadského Montrealu, kde se jí dostalo nového označení: ikona Iversko-montrealská. Sám Josef Muňóz vzpomíná na své první setkání se zázračnou ikonou takto: „24. listopadu, ve tři hodiny v noci mne probudila silná vůně. Nejdříve jsem myslel, že vychází z ostatků svatých nebo z nějaké rozlité voňavky. Pak jsem ale přistoupil k ikoně a byl jsem doslova omráčen: přede mnou stála ikona, jež byla celá pokryta myrem (zázračným olejem – pozn. red.), vydávajícím nepopsatelně krásnou vůni! Zůstal jsem tehdy stát jako opařený!“

Brzy poté byla ikona přenesena do chrámu a nepřetržitě vydávala vonné myro. S jedinou výjimkou: během týdnů Velkého postu a Strastného týdne k zá zraku nedocházelo. Zajímavé je i to, že nejsilněji vytékalo myro z rukou Bohorodice a Krista a z hvězdy umístěné na pravém rameni Přesvaté Panny. Zadní strana ikony zůstávala vždy zcela suchá.

Přítomnost myrotočivé ikony přinášela vždy zvláštní projevy Boží blahodati. Jednou byla ikona v Montrealu přinesena k těžce nemocnému, který se nemohl hýbat. Kněží u jeho lůžka odsloužili moleben i akathist a nemocný byl zanedlouho zcela uzdraven. Takových zázračných uzdravení bylo zaznamenáno mnoho: divotvorná ikona tu osvobodila od těžkého zápalu plic, tu od leukémie, jindy vyléčila do té doby zcela paralyzovaného člověka. Žádná nemoc neobstojí před vroucí modlitbou Bohorodice k jejímu Synu-Kristu.

S divotvornou ikonou Bohorodice Iversko-montrealské procestoval Josef Muňóz v 80. a 90. letech 20. století nespočet států světa: pobýval s ní v Americe, Austrálii, na Novém Zélandu, v západní Evropě a jinde. Kdekoli se ikona ocitla, přenášela na všechny přítomné nadpozemský klid a lásku.

Nejvíce věřící dojímalá silná vůně, vycházející z myra, jež vytéká z výše uvedených míst na ikoně. Právě v tom se odlišuje od mnoha jiných ikon, na kterých myro vytéká z očí, a tyto ikony tak vlastně pláčí. Zde je tomu jinak: Bohorodice jako by sama dávala své požehnání... Někdy bývá myrotočení tak silné, že protéká ochranným sklem na ikoně a vytéká přes rám a podstavec až do přiložených šátků nebo chomáčků vaty, které se později rozdávají věřícím. Bylo zaznamenáno, že i když myro vyschne relativně brzy, blahá vůně, jež z něho vychází, je cítit ještě velmi dlouho, někdy i celé měsíce, a zintenzivňuje se při obzvláště vroucích modlitbách.

Tajemství výše popsaných znamení a projevů Boží milosti nedalo spát mnoha skeptikům. Namítali, že zadní strana ikony je napuštěna voňavým olejem, jehož vytékání se pak vydává za zázrak. V americkém státě Miami mohl jeden takový vědec ikonu osobně prozkoumat. Zjistil, že zadní strana

ikony je zcela suchá, a nakonec prohlásil, že jde o jeden z největších zázraků 20. století. Při důkladné prohlídce ikony se zjistilo, že byla namalována na obyčejné dřevěné desce, v níž není ani vnitřní dutý prostor, ani žádné boční spoje. „Mohou uvěřit, nebo zázrak zpochybnit,“ říkal na adresu skeptiků Josef Muňóz. Jeden mladý člověk se mu svěřil: „I když vidím, k čemu zde přede mnou dochází, můj rozum přesto není schopen pochopit tento zázrak a uvěřit v něj. Moje srdce tomu ale věří.“

Všude, kam byla zázračná ikona přinesena, zavládla láska, svornost a jednota. Její přítomnost znásobovala modlitební zápal takovým způsobem, že sv. liturgie, sloužená v její blízkosti, byla srovnávána s paschálními bohoslužbami, tolik dojemnými a radostnými v Pravoslavné církvi. V zahraničí se sláva o této ikoně rozesla natolik, že k ní začali přicházet i mnozí nepravoslavní a projevovali jí svou úctu.

Závěr příběhu je tragický: bratr Josef Muňóz, věrný ochránce ikony, který s ní procestoval celý svět, byl v noci ze 30. na 31. října 1997 za záhadných okolností brutálně zavražděn. Divotvorná ikona Iversko-montrealská beze stopy zmizela... *(podle knihy Něpoznannyj mir věry zpracoval m.d.)*

Podivuhodné znamení Iversko-montrealské ikony v brněnském chrámu sv. Václava

Je tomu právě deset let, co se naše svatováclavská farnost stala svědkem nebyvalé události. Dnešní metropolita ruské zahraniční církve Lavr poslal tehdy duchovnímu správci našeho chrámu o. Josefovi dopis, do něž byla vložena nevelká vatička, navlhčená svatým myrem z Iversko-montrealské ikony Přesv. Bohorodice. Vatička byla ihned uložena ve speciální stříbrné schráně a umístěna na sv. prestolu v chrámu sv. Václava v Brně. Nutno říci, že již od počátku vydávala velmi libou vůni a čas od času jí kněz po sv. Liturgii pomazával čela věřících. Po čase vatička zcela vyschla a ponomar zdejšího chrámu, nynější o. Marek, se ji chystal vložit pod sklo chránící kopii Montrealské ikony.

Při jedné z bohoslužeb si však jeden z věřících povšiml pozoruhodné vůně. Vůně kadidla byla vyloučena... Dne 12./25. června, na svátek sv. Onufria Velikého a sv. Petra Athonského, bylo při důkladné prohlídce oltářní části chrámu zjištěno, že pronikavá vůně vychází ze stříbrné schránky, v níž se nachází vatička s myrem. Po jejím

otevření naplnil místního duchovního a jeho přísluhující úžas: předtím již téměř vyschlá vatka byla najednou silně nasáklá myrem, které se podivuhodně rozmnožilo a silně vonělo. O celé události byl zpraven tehdejší metropolita Dorotej, který celou věc potvrdil a nařídil chránit vatku na bezpečném místě a užívat ji pro blaho věřících.

Na paměť této události byla v Rusku namalována ikona Bohorodice, již obklopuje devatenáct světců, spjatých s osudem Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku. Ikonu lze spatřit v přední části chrámu, nalevo od ambonu, v proskleném kivotu na ikony. Pod postavou Bohorodice s malým Kristem je vepsán nápis, jenž připomíná „zázračné obnovení myra z ikony Přesv. Bohorodice Iversko-montrealské v městě Brně...“

Duchovní naši farnosti by sám mohl nejlépe svědčit o tom, v kolika případech přinesla vatička se svatým myrem duchovní i tělesné uzdravení těžce nemocným, jimž byla přikládána na tělo. Přesvatá Bohorodice, pomáhej nám! Amen.

m. d.

Opěvující tvé rození, oslavujeme tě všichni jako oduševněný chrám, Bohorodice, neboť Vládce, usídliv se v tobě, posvětil tě, proslavil a naučil všechny volati tobě: Raduj se, stánku Boha a Slova, svatyně svatých největší.

(z Akathistu Přesv. Bohorodici)

Příběh svatého životodárného Kristova kříže

Na jednom z předměstí Svatého města Jeruzaléma se nachází klášter sv. Kříže. Stojí na místě, na něž podle tradice dopadl ďábel, když byl poražen sv. archandělem Michelem a svržen s nebe na zemi. Božím řízením tu později vyrostl podivuhodný strom, z něhož byl zhotoven životodárný Kříž našeho Pána Ježíše Krista.

V úvodní knize Starého zákona se dočteme, jak patriarchu Abraháma navštívila sv. Trojice v podobě tří poutníků (Gen. 18). Poutníci u něj tehdy zanechali tři své hole. Po čase přišel k Abrahámovi jeho příbuzný Lot a vyznal se mu z hříchu, jehož se dopustil se svými dcerami v Sodomě (Gen. 19, 30-38). Abrahám předal Lotovi trojici holí a nařídil mu, aby je zasadil v blízkosti Jeruzaléma a zaléval je vodou z Jordánu. Jestliže se zazelenají, bude to pro Lota znamením, že Bůh přijal jeho pokání. Lot zasadil hole na místě, kde nyní stojí monastýr sv. Kříže. Čtyřicet let pak trpělivě znovu a znovu nosil vodu z Jordánu, ale ďábel mu strojí nejrůznější překážky a všemožně mu bránil sazenice zalít. Když se to Lotovi konečně podařilo, na holích ihned vyrašily ratolesti. Vyrostl z nich jediný strom, spojený ze tří kmenů – borovice, cypríše a cedru.

Za krále Šalomouna strom pokáceli. Měl být použit na stavbu židovského chrámu, ale svými rozměry se dřevo nikam nehodilo. Bylo rozhodnuto, že na něm spočívá prokletí, a bylo proto vhozeno do rybníka Bethesda. Dlouhá léta tu pak docházelo k zázračným uzdravením, ve chvílích, kdy do rybníka sestupoval anděl Boží a rozvířil vodu (Jan 5, 2-4). Právě z tohoto dřeva, jež leželo pohozené rybníce, byl nakonec v předvečer židovských svátků narychlo zhotoven kříž pro našeho Spasitele Ježíše Krista.

Po Kristově ukřižování byl kříž jako svědectví potupné smrti zakopán do země a na dlouhou dobu ztracen. Až v roce 326 jej našla svatá císařovna Helena, již se tak splnilo její vroucí přání. Po dlouhém hledání byly na úpatí Golgoty nalezeny tři kříže – na jednom z nich byl ukřižován náš Spasitel, na druhých dvou lotři, kteří byli popraveni spolu s ním. Nebylo však možno rozlišit, který z nich je křížem Kristovým. Otázku rozřešil zázrak. Nedaleko místa, kde byly kříže nalezeny, nesli v pohřebním průvodu mrtvou dívku. Průvod byl zastaven a k zemřelé postupně přiložili všechny tři kříže. Když byl přiložen Kristův životodárný kříž, dívka ožila. Na památku tohoto dne slaví Církev 14. září svátek Povýšení sv. Kříže.

Marie a Jan Zavřelovi

Spasíš, Pane, lid svůj a požehnej dědictví svému, vítězství daruj nad nepřáteli vlasti naší a ochraňuj věrné své křížem svým. (hlas 1.)

Jako malý chlapec jsem rád chodíval do kostela na Mendlově náměstí...

...hlavně na Vánoce, podívat se na betlém a poslechnout koledy. Později, už jako věřící, ale dosud nepokřtěný, jsem tento chrám navštěvoval znovu. Neúčastnil jsem se mší, vnímal jsem jeho atmosféru, obdivoval sochy a byl očarován brněnskou „černou madonou“ a pověstmi o její zázračné moci. Jaké bylo mé překvapení, když jsem po přijetí pravoslaví zjistil, že tato „madona“ je vlastně ikonou Přesv. Bohorodice. Snad už tehdy mi ukazovala směr. Stejně překvapení nastalo, když jsem v domě u své přítelkyně na stěně uviděl přesnou kopii tohoto obrazu. Tehdy jsem jej už nazýval ikonou. A tento obraz opravdu ikonou je. Je z dědictví po strýci faráři a vyzařují z něj promodlené hodiny.

Když jsem v srbském pravoslavném chrámu v německém Himmelsthüru uviděl poprvé ikonu Bohorodice Lepavinské, myslel jsem, že je to naše „brněnská madona“. Jsou si tolik podobné! Bohorodice Lepavinská je rovněž divotvorná, slyšel jsem o spoustě zázraků a setkal se osobně s ženou, která u ní byla uzdravena po více než deseti letech trápení a bolesti.

Asi před rokem jsem doprovázel našeho otce Josefa do Německa. Strávil jsme dva krásné dny opět ve městě Himmelsthür, v krásném prostředí srbské pravoslavné farnosti, plném bratrské, křesťanské lásky. A právě tam jsem ji zase uviděl, Bohorodici Lepavinskou. Nesmírně se mi líbila a já si moc přál získat aspoň malou papírovou reprodukcí a přivést ji své přítelkyni. Vždyť jsem jí o této ikoně tolik vyprávěl, a teď bych ji mohl porovnat s tou brněnskou, visící u ní v pokoji! Ale nedařilo se mi. V obchůdku při chrámu se koupit nedala a jako dárek od představeného jsem dostal do auta ikonku Jana Křtitele. Krásná, moc děkuji... ale já jsem toužil přímo po té Lepavinské. Požádat přímo jsem si netroufal – snad bude příležitost jindy.

Bylo ráno, když jsme odjížděli a se všemi se srdečně loučili. Odnosl jsem zavazadla a šel do kanceláře srbského duchovního, který se loučil s otcem

Josefem. Jako vždy, loučení starých přátel nebralo konce. Otec Sergij dával o. Josefovi ještě nějaké tiskoviny, kalendáře a nabízel další a další. Najednou měl v ruce dřevěnou ikonu Bohorodice Lepavinské. Podal ji o. Josefovi a řekl: „Vezmi si ji.“ Ten ji vzal do ruky, krátce na ni pohlédl a zakroutil hlavou: „Ne, chvala.“ A potom, aniž se ke mně otočil, mi podal ikonu přes rameno se slovy: „Nechcete ji pro Moniku?“

Poděkovat jsem zvládl, ale prvních sto kilometrů jsem na zpáteční cestě mlčel. To do mne můj duchovní otec opravdu tolik vidí?

David Sýkora

Tichvinská divotvorná ikona po létech opět v Rusku

Aktuality z pravoslavného světa

Na přelomu června a července se do Ruska vrátila Tichvinská divotvorná ikona Přesvaté Bohorodice, opatrovaná do té doby ruskými emigranty v USA.

O historii této ikony se traduje, že byla v 5. stol. přenesena z Jeruzaléma do Konstantinopole. V r. 1383 se zázračným způsobem objevila v Rusku. Přesvatá Bohorodice si tehdy sama vybrala místo, kde měl být její obraz uctíván. Bylo to v blízkosti města Tichvin v Novgorodské gubernii. Na tomto místě byl vzápětí zbudován dřevěný chrám, který byl později nahrazen kamenným. Na příkaz Ivana Hrozného byl v 16. stol. při chrámu založen mužský monastýr. V r. 1924 byl klášter bolševiky zrušen a ikona byla přenesena do městského chrámu. Za 2. světové války byla přemístěna do Pskova a poté do Rigy. V roce 1949 byla odvezena do USA, kde zůstala v péči ruských emigrantů až do dnešních dnů.

Tichvinská ikona přesvaté Bohorodice proslula četnými zázraky, uzdravilo se díky ní mnoho nemocných. V 17. stol. ochránila Tichvinský monastýr před útokem Švédů. Stojí též za zmínku, že jedna z rukou Přesvaté Bohorodice, zobrazených na této ikoně, je na dotek příjemně teplá. Rovněž mnohé její kopie jsou známy jako zázračné. Ruští věřící mají Tichvinskou ikonu ve velké úctě. Utíkají se k ní zejména při modlitbě za uzdravení dětí.

Nyní se divotvorná ikona opět nachází na původním místě, v Tichvinském monastýru, kam doputovala z Chicaga přes Rigu, Moskvu a Sankt Petěrburg. 9. července, v den svátku této ikony, sloužil ruský patriarcha Alexij v Tichvinském monastýru slavnostní sv. Liturgii. Ode dne přivezení se ikoně přišly poklonit tisíce věřících.

Marie a Jan Zavřelovi

● **Kursk, Rusko** – V rodišti sv. Serafima Sarovského začaly dne 20. července

oslavy 250. výročí narození tohoto velkého pravoslavného starce, divotvůrce a léčitele. V čele zahajovacích bohoslužeb stanul metropolita kyjevský a vši Ukrajiny Vladimír, doprovázen mnohopočetným zástupem archijerejů, kněží a věřících. Ostatky sv. Serafima byly při této příležitosti přivezeny do Kurska ze Serafimovsko-divejevského ženského monastýru. K oslavám se sešlo mnoho poutníků z celého Ruska a zahraničí, jen symbolického procesí s křížem se zúčastnilo více než 20 tisíc věřících, mezi nimi např. světoznámý režisér Nikita Michalkov a další významné osobnosti. Výroční oslavy pokračovaly ve dnech 31. 7. a 1. 8. v Sarově, místě mnišského života sv. Serafima, a též v Divejevu, kde vznikl pod duchovním dohledem sv. Serafima ženský monastýr.

● **Divejevo, Rusko** – Součástí serafimovských oslav v Serafimo-divejevském ženském monastýru se stala celocírkevní kanonizace tří divejevských monašek: Pelagie (+1884), Marie (+1931) a Paraskevvy (+1915), jež byly do té doby ctěny pouze místně v novgorodské eparchii. Svatost všech tří ctihodných žen byla doložena početnými svědectvími o jejich bohumilém životě, velké pokoře a lásce, s níž na sebe vzaly vzácný duchovní úděl jurodivosti, tj. „bláznovství pro Krista“. Na počest všech tří nově oslavených ctihodných žen byly již vytvořeny ikony, napsány hagiografie a církevní služby. Podivuhodný je Bůh ve svých svatých, Pelagii, Marii a Paraskevě. Na jejich přímluvy nám, Bože, prosím, uděl svůj pokoj!

● **Moskva, Rusko** – S požehnáním ruského patriarchy Alexije II. a prvního hierarchy Ruské zahraniční církve metropolitou Lavra byly z Jeruzaléma do Moskvy převezeny sv. ostatky ctihodných mučednic velkokněžny Jelizavety a inokyně Varvary. V roce 140. jubilea narození velkokněžny Jelizavety Fjodorovny (1864-1918) a 95. výročí založení ženského kláštera sv. Marty a Marie v Moskvě se jejich sv. ostatkům chystají poklonit tisíce věřících z celého Ruska a dalších zemí bývalého Sovětského svazu, kam jejich ostatky dočasně zavítají.

Se zármutkem oznamujeme, že nás opustil drahý o. jeromonach Alexij (Oleksa), dlouholetý mnich Monastýru sv. Gorazda v Hrubé Vrbce. Zemřel po těžké nemoci dne 9. července 2004 v nemocnici v Bratislavě. Jeho odchod byl podle slov jeho nejbližších vskutku blažený: těsně před smrtí přijal sv. Tajiny Kristovy a krátce poté, co nad ním byly přečteny modlitby na odchod duše z těla, v pokoji odešel k Hospodinu. Jeho ostatky byly pochovány v jeho rodišti, ve vesničce Čabiny na východním Slovensku. Věčná mu paměť!

Ve sv. Liturgii, v Tajině sv. Přijímání je nám darováno veliké Boží milosrdenství, nenahraditelný prostředek ke spáse člověka, jenž je umrtvený hříchem. Hříšník, který přišel s vírou a pokáním, se stává díky Boží lásce k člověku čistším, „zblbeným“, světlým. Ve svatých Tajinách přichází duši na pomoc sám Hospodin, obohacuje ji svou blahodátí, učí ji všem ctnostem a přivádí ji k vysoké dokonalosti. Snažme se, abychom byli učiněni hodnými této Boží lásky, abychom nepřijímali v soud nebo zatracení, abychom nepřicházeli ke Kalichu bez bázně Boží, bez víry a pokání, bez uvědomění si své hříšnosti a viny před Bohem.

V každé duši hoří jiskra Boží lásky, v každé duši lze najít něco pěkného a dobrého. My jsme však zvyklí vidět ve druhých jen samé nedostatky. Je to proto, že se nedíváme sami na sebe. Budeme-li pozorně sledovat sebe, svůj vnitřní život, nebudeme mít čas na cizí hříchy.

(schiigumen Sáva)

O pravé lásce

Co je vlastně láska? Bůh je láska. A co znamená někoho milovat, milovat opravdově? Jsou lidé, kteří říkají, že máme milovat jeden druhého a snažit se ho neodmítat pro jeho nedostatky. Nemáme se prý uzavírat před druhými, ale máme být otevření ke všem. Ano, to jistě platí. Zároveň je však třeba, abychom pochopili, že v našich bližních nesmíme podporovat jejich nedostatky ani tolerovat jejich chybné myšlenky či názory. Budeme-li druhého člověka podporovat v jeho nedostatecích a chybách, ještě to neznámá, že ho milujeme. Právě naopak! Jde o falešnou lásku, falešné chápání lásky. Jde o lež, která člověka uspokojuje jen zdánlivě.

Opravdová láska, Boží láska, láska, kterou je sám Bůh, chce pro druhého jen dobré. Vidíme-li tedy, že člověk má nějaké nedostatky či chybné názory, měli bychom se mu snažit pomoci, aby pochopil, že se dostal na špatnou cestu, že se zmýlil. V žádném případě nemáme právo takového člověka soudit, ale nemáme ani právo jej podporovat v jeho nesprávném myšlení. Co je to za lásku, když víme, co je správné, a přitom svého bližního necháváme v jeho chybách a omylech? To není láska, ale zrada!

Milují-li rodiče své dítě opravdovou láskou, nikdy nedovolí, aby dítě udělalo něco špatného, i když je o to bude ze všech sil prosit. Nedovolí proto, že vědí, že to není dobré a mohlo by to jejich dítěti ublížit. Stejně tak Bůh, protože nás miluje, nám nedovoluje uskutečnit něco špatného, co nepřispívá k naší spáse, ani nás za to nikdy nepochválí. Bůh se nás snaží poučit, jak správně žít, abychom dosáhli spásy, abychom dosáhli původní, rajske dokonalosti a stali se mu podobnými. Když vidí, že děláme něco nesprávného, hříšného, snaží se nás různými způsoby probudit, pomáhá nám, abychom se změnili. Chceme-li být tedy ve všem podobnými Bohu, nepodporujeme chyby druhých lidí, ale přiváděje je k poznání pravdy, kterou je sám Bůh. Čiňme tak ne proto, že bychom snad byli lepší, ani proto, abychom ukázali, jak jsme dokonalí, ale proto, že své bližní milujeme opravdovou láskou.

Jako pravoslavní křesťané bychom se měli snažit žít podle učení svaté Pravoslavné církve. Měli bychom ve svých duších chránit její blahodátne učení a současně pomáhat ostatním lidem, aby došli k poznání toho, co je to svatě Pravoslavi, co je to opravdový duchovní život v Církvi. Jestliže milujeme své bližní, usilujeme o jejich spásu. A právě proto se musíme snažit, abychom my i oni žili tak, jak učí svatá Pravoslavná církev. Jestliže se děje něco, co není v souladu s Božími přikázáními a s učením svaté Pravoslavné církve, musíme na to otevřeně upozornit. Je-li něco špatné, nesmíme se bát říci, že je to špatné. Je-li naopak něco dobré, máme říci, že je to dobré, podle vzoru sv. Pisma: „Ať je vaše řeč: ano, ano; ne, ne; co je však řečeno nad to, je od zlého.“ (Mat. 5,37)

Je špatné, když je člověk spoután vášněmi, ale mnohem horší je, začne-li zpochybňovat a po svém vykládat sv. učení a tradici Církve, jež nám byly v plnosti předány sv. apoštoly a sv. Otcí a které zůstávají v platnosti od doby založení Církve až do dnešních dní. Nemáme žádné právo toto učení a tradici zpochybňovat, neboť jsme, jak říká náš praotec Abraham, „jen prach a popel“

(Gen. 18,27). Jak jen můžeme zpochybňovat to, co přivedlo tak velké množství lidí ke spáse, k Bohu, ke svatosti?

Lidé dobří, přemýšlejte trochu nad svými činy! Cožpak vám není jasné, že jedinou cestou ke spáse je snažit se, abychom se všichni podobali světcům, kteří žili podle učení Církve a dosáhli tak svatosti a spásy? Je třeba, abychom svůj život i svou vůli pokorně podřídili svatému učení naší Církve, jinak totiž můžeme skončit jako mnoho nešťastníků, kteří podlehli ďábelské pýše a podobně jako padlí andělé odpadli od pramene živé vody, od pramene života, jímž je Bůh.

Přemýšlejme o tom, že učení, o němž tu hovoříme, přetrvalo tolik staletí až do dnešních dnů; bylo zde před námi a bude tu i po nás. Toto učení nám Bůh v plnosti zjevil ne proto, abychom je zpochybňovali a měnili, ale proto, abychom je přijali s úctou a vděčností a snažili se podle něho žít podobně jako naši svatí předchůdci. Neměňme tedy církevní učení a sv. Tradici podle našich duchovních slabostí, ale měňme s Boží pomocí sebe sama podle tohoto učení a Tradice. Cožpak se chceme podobat heretikům, kteří ve své pýše odpadli od Boha a stali se společníky ďábla a jeho padlých andělů?

Církev je svatá, my jsme však hříšní. Změňme se a projevmé vděčnost Bohu za to, že nám dal svou svatou Pravoslavnou církev, jež nás vede k dokonalosti a spáse. Nepohrdejme tímto Božím darem. Nebuďme nevděční, ale vděční a pokorní. S pokorou a za pomoci učení a svaté tradice Pravoslavné církve činné pokání a prosíme Boha, aby nám na přímluvy Přesv. Bohorodice a všech svatých pomohl změnit naše životy a dosáhnout „míru plnosti věku Kristova“ (Fil. 4,13).

Díky Bohu za vše!

Igor Smal-Stotskyj

Fotografie ze svěcení Marka Malíka na diakona, více na straně 26.

Pozvánky a krátká farní oznámení

Pozvánka na hodiny náboženství

Rádi bychom pozvali všechny děti na **hodiny náboženství**, které se i v nadcházejícím církevním roce budou konat každý čtvrtek v 17 hod. v prostorách Svatováclavské hudební školy na Úvoze 62.

Staňte se členy pravoslavného pěveckého sboru!

Opět zveme všechny zájemce o zpěv na zkoušky **smíšeného a mužského sboru**, které působí při farnosti sv. Václava. Zkoušky smíšeného sboru budou i v tomto církevním roce probíhat každý čtvrtek od 18 hod. v prostorách Svatováclavské hudební školy, zkoušky mužského sboru budou ještě upřesněny. Znalost hudební teorie ani not není podmínkou!

Nová videotéka pravoslavných filmů

Pro věřící naší farnosti je nyní v prostorách hudební školy k dispozici rozsáhlá videotéka **filmů s pravoslavnou tematikou**. Zájemci si mohou filmy zapůjčit vždy v sobotu po večerní bohoslužbě, jinak po dohodě s ponomarem chrámu.

Sledujte internetové stránky farnosti sv. Václava: další novinky!

Na internetových stránkách brněnské pravoslavné farnosti (www.pravoslavbrno.cz) jsou v nově založené rubrice „**Fotogalerie**“ vystaveny další dva souborné fotografické příspěvky – z návštěvy metropolity Kyrilla na Moravě a z vysvěcení bratra Marka na diákona našeho chrámu. Vedle nich lze zhlédnout též fotografie z našich loňských poutních cest po Řecku, do Počajeva, do Sv. Země a konečně snímky zachycující znovuvysvěcení našeho chrámu. Krátce je zachycena i poslední oslava Paschy. Již brzy by zde měly být vystaveny autentické fotografie našeho chrámu, významných osobností a událostí spojených s 80. výročí naší farnosti, jež tento rok slavíme.

Obsah

Slovo úvodem	2
O svátcích	
Narození Přesvaté Bohorodice	3
„...přítomnost pravoslavné kultury na území	
Evropské unie je velmi důležitým momentem...“	5
rozhovor s vysokopřeosvíceným vladykou Kyrillem	
Životy svatých	
Svatá mučednice a kněžna Ludmila	8
O účtě ke svaté mučednici Ludmile v Rusku	12
Liturgika	
Výklad Božské liturgie (1. část)	13
Mimořádná příloha Dobrého pastýře	
k 80. výročí založení brněnské farnosti	
Úvodní slovo správce farnosti	17
Z historie pravoslaví v Brně	
Nesnadné začátky pravoslaví v Brně	
aneb Jak povstala naše farnost	19
„Pravoslaví nemělo nikdy na růžích ustláno“	22
rozhovor se sestrou Rostislavou Urbanovou	
Hlavní milníky života brněnské farnosti	24
Ze života naší farnosti	
Marek Malík novým diákonem chrámu sv. Václava	26
Zesnutí Přesvaté Bohorodice:	27
Rozmluva o sv. Liturgii	29
sv. Jan Kronšadtský	
Svět Starého zákona	
Amen	31
Malý průvodce Svatou Zemí	
Zastavení druhé: Nazaret, Kána a Getsemany	32
Neznámý svět víry	
Zázračná ikona Bohorodice Iversko-montrealská	34
Podivuhodné znamení Iversko-montrealské ikony	36
Příběh svatého životodárného Kristova kříže	37
Jako malý chlapec jsem rád chodíval do kostela... ..	38
Aktuality z pravoslavného světa	
Tichvinská divotvorná ikona po létech opět v Rusku	39
O pravé lásce	41
Pozvánky a krátká farní oznámení	43

Číslo 5/2004 vydáno u příležitosti svátku Narození Přesvaté Bohorodice

Pro vnitřní potřebu vydává redakční rada brněnského pravoslavného věstníku „Dobry pastýř“. Odpovědný redaktor: Michal Dvořáček; členové redakční rady: o. Marek Malík, Jaroslav Černocký, Jan Zbyněk Zavřel, Marie Zavřelová, Eugenia Kamožinová, Igor Smal-Stotský, David Sýkora, Vladimír Štěpánek a Pavel Nikolajev. Další přispěvatelé článků: Natalja Fedko, Moskva. Grafická úprava: Joakim T. Bílek, na OpenOffice.org. Perokresby na obálce a ilustrace: o. Marek Malík.

Kontakt: **dobrypastyr.brno@email.cz**

<http://www.pravoslavbrno.cz>